

Egy „véres” szidra (Ácháre mot)

„Meg-megújul a régi vád:
Azt mondják, vért iszik apád,
S ha felnősz, akkor ott, a hol:
Majd te is, te is vért iszol!”
(Kiss József: Az ár ellen)

Már a hetizsakasz címe sem ígér túl sok jót. Halál után... Kinek, illetve kiknek a haláláról ír a Tóra? Hát **söné böné Áháron** – Áron két fiának a haláláról van szó. Azért sújtotta halállal őket az Örökkévaló, mert nem az előírásoknak megfelelően „közeledtek Isten színe elé”.

A szidra további részei sem „könynyebnednek” a halandó ember számára.

Még csak néhány hete olvastuk a széderesti kommentárt arról, hogy miért tartózkodtak elődeink a vörösbőr fogyasztásától ezeken a csodálatosan szép estéken. Nehogy akár csak a gyanúja is felmerüljön „jóakároinkban”, hogy nemzsidó gyerekek vért isszuk. A vérvád a mindenkor antiszemitizmus klasszikus örökzöldje.

Bizony, ilyen idők is voltak. Hogy mivel vádoltak bennünket? Különös fintora van a történetnek. Aki kíváncsi a részletekre, meghallgathatja **április 24-én**, a sábbati tóra-olvasáskor.

Háocheet et hádám vóichráti otá mikerev ámá – aki vért fogyaszt, azt kiirtom népéből! (17/10)
Al kén ámárti livné jisráél kol nefes mikem lo tochal dām, vóhágér hágor lo jochál dām – azért mondom Izrael fiainak, senki közületek ne egyen vért, a közöttetek tartózkodó jövevény sem! (17/12)

Ki nefes kol bászár... mert minden testnek lelke a vér... bárki eszi, irtassék ki! (17/14)

Mindezekhez képest a vérvádak elég gyakran megismétlődtek, mivel a célközönség aligha ismerte a Tóra idevonatkozó tiltó parancsolatait. Egyébként nem csak a fogyasztása tilos, de még a látását is korlátozza, mert a földre ömlött vért be kell földdel takarni! (M.3) Mindez azért, mert a vér az a lélek...

Hogy többnyire miért hús-vét táján éledtek újjá a vérvádak, annak okát alighanem az újtestamentumi rész antijudaista fejezeteiben találhatták volna meg a kérdés kutatói. Az elszünetedőket ez nem érdekelte.

Eddig szándékosan múlt időben szölvünk. S ha itt és most valaki azt hiszi, hogy mindez már a múlté – téved. A tiszaszőlári temetőben felállított jelképes sírnál Solymosi Eszter emlékére szélsőjobbaldali figurák évente koszorúznak.

A néhány hónapja kiszabadult gyermekgyilkos ügyéről megjelent írások egyikében olvashattuk (2009!), az áldozat körül nem volt vér... Néhány órával korábban egy külföldi chászid csoport járt a városban... (2009!)

Az idézett média ma is zavartalanul működik, s bár a holokauszttagadással egyelőre csínjában bánik, „écszégbereikre” továbbra is számíthatnak, akik kiemelik: a holokausztot ugyan tilos tagadni, de olyat lehet mondani, hogy: volt holokauszt, de sajnos nem sikerült befejezni... Vagy: volt holokauszt, mert a zsidók kitalálták... Helyes, hogy volt holokauszt... stb.

Nem kéne abbahagyni?

Ráv

Terezin, a „mintaláger”

Sajtótájékoztató a Hitközségen

„A második világháború idején, a náci megsemmisítő táborok sötét és sűrű hálózatában ez a csehországi – birodalmi – halálgyár az egyik legaljasabb, legviszataszítóbb volt. Képmutató és ocsmányul hazug. Emberi ésszel fel nem fogható, háborzongató tettek helyszíne.

Az odahurcolt európai zsidókat a fasiszta gépezet 1943-tól egészen különös kirakatba állította. Saját ruháikban, családtagjaik körében, nyitott üzletek telt polcai között, kávéházak teraszain mutaták fel őket. Sőt, még külön pénzt is nyomtattak a számukra, hogy aztán este kinyíljon a színház kapuja. Ahol a nézők – kamuflált jelgyekekkel – elfoglalhatták helyüket a bársonyos szölyékben. Volt büfé, zenekar és karmester, továbbá nívós színeszi játék és jól betanított gyermek-énekkar. És, persze, taps.

Másnap aztán, amikor a Nemzetközi Vöröskereszt, a humanitárius miszsiók ellenőrei megnyugodva hazautaztak, a Dresdner kaszárnyából és a várbörtönök celláiból „Los, los!” kiáltásokkal egykettőre kizavarták az ördögi színjáték Patyomkin-szereplőit. Hogy a becsapott, elkábított, megalázott páriák – így gondolták a németek – végre elfoglalják igazi helyüket a rájuk váró vagonokban.

Mert akkor még csak ők, a náciak tudták az útírányt. A legközelebbi gázkamra, a legelső krematórium címet: Auschwitz!

Mi, életben maradtak, ismerjük e fekete krónika többi oldalát is.

Hitler Terezinbe deportáltatta a megszállt területek legkiválóbb zsidó zeneszerzőit, muzsikusait, kiforrott alkotóművészeket és szeniális ígéretekkel. Ide gyűjtötték össze nagyszerű énekeseket, párukat ritkító tehetségeket, előadókat. Több tucat csengő hangú, angyali képességű gyermeket is hoztak ide, s melléjük – rabként – karmestereket, betanító kórusvezetőket.

A terezini előadások után a galádul megölt művészek kottái, jegyzetei legfőljebb véletlenül maradtak fenn. A csodával határos módokon, aprólékos kutatómunkával rekonstruálták a bemutatott darabokat. A töredékekből összegyűjtött emlékek még most, ennyi év után sem mondhatók teljesnek. Néhány éve Kanadában a Brundibár előadásairól gyönyörű dokumentumfilm készült, amely méltó módon idézi a mártírhaltalt halt gyerekek emlékét. Egy Londonban dolgozó neves esztéta asszony feldolgozta valamennyi terezini zeneszerző életművét, művészi hagyatékát, pályarajzát, s kutatásait közreadta. Segítségével megrendítő koncerteket, bemutatókat tartanak a világ zeneileg rangos városaiban. Egy ízben Budapesten is tiszteleggettünk néhányuk zsenialitása előtt.

Most, hatvanöt évvel később, Terezin ismét a nemzetközi és a magyar érdeklődés középpontjába került. 1945. április közepén ugyanis több ezer, eredetileg szegedi, debreceni, budapesti gettólakót, zsidó deportáltat hurcoltak Ausztriából és a bergensbelseni halállágerből a csehországi zsúfolt börtönvárosba. Ez a háború legutolsó felvonása volt, hiszen már Auschwitzot is elfoglalták a szovjet csapatok. Tehát a haláraitélteteket csak kisipari eszközökkel: kézfegyverrel, tüfusszal, éhséggel ölhettk meg.

Külön pénzt nyomtattak...

Ekkor, eddigre a felnőtt művészek, a kórus csöppnyi gyermekei – a Requiem szereplői – már füstté váltak. A Terezinbe újonnan érkezett magyar szállítvány tagjai még csak nem is hallottak a korábbi áldozatokról.

Pedig már május legeleje volt; készülődött Európa talán legszebb tavasza, a szabadság eljövételének gyönyörű ideje. Berlin már korbefogva, a Führeri bunker a szovjet gyűrűben éppen elesni készült. Terezin tábornoka azonban, a „vér és becsület” diktálta hősiesség nevében, az utolsó bűnjelek eltüntetésén fáradozott.

Tehát nekünk, magyaroknak, vagy ha így jobban tetszik: zsidó magyaroknak, van közünk, nagyon szoros kötődésünk Terezinhez!

Amikor tehát a Mazsihisz, valamint a Budapesti Zsidó Hitközség Idegenforgalmi és Kulturális Központja Verdi monumentális Requiemjéből rendhagyó előadást hirdet május 9-ére, a második világháború végét jelentő győzelmi évfordulóra a Vasúttörténeti Múzeum Orient csarnokában, nemcsak a katasztrófa sok millió halottjáról, köztük a hatszázezer magyar zsidó mártíról emlékezünk meg, hanem Terezin elpusztított, de sohasem feledhető hőseiről is. Az európai és a magyar deportáltakról, a művészekről, a gyermekénekkar kis szereplőiről, a béke áldozatairól.

Külön rang és megtiszteltetés a számunkra, hogy ezen az eseményen, amelyet a Duna Televízió május 9-én élőben közvetít, a karmester Murry Sidlin lesz, aki ezt az emléket megálmodta, és az Egyesült Államokban több alkalommal, Terezinben pedig az elmúlt évben meg is valósította. A koncertre a washingtoni katolikus egyetem 40 tagú énekkara is elkíséri, akik a kórus részesei lesznek. A „Lázadó Requiem” prózai szövegét a magyar színháztörténet két, immár olyan legendás művésze tolmácsolja, mint Töröcsik Mari és Garas Dezső.”

(Zoltai Gusztáv beszéde a sajtótájékoztatóon)

A Mazsihisz és a Budapesti Zsidó Hitközség Idegenforgalmi és Kulturális Központja a Hitközség patinás Dísztermében tartott sajtótájékoztatót, melynek témája Verdi Requiemjét rendhagyó, a Vasúttörténeti Múzeum Orient Csarnokában megrendezendő előadása volt.

Az eseményen az írott és elektronikus médiák között a május 9-ei zenei eseményt élő egyenes adásban közvetítő Duna TV is megjelent.

Teszári Dóra, a csatorna műsorvezetője üdvözölte a megjelenteket, köztük Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit, Zoltai Gusztávot, a BZSH-Mazsihisz ügyvezető igazgatóját, Steiner Pált, a Középmagyarországi Regionális Fejlesztési Tanács elnökét, Amon Bettyt a Duna TV részéről, Vadas Verát, a ZSIKK igazgatóját, valamint a visegrádi országok képviselőiben megjelent vendégeket.

A sajtótájékoztató vendége lett volna a mű, a koncert-dráma megalkotója és karmestere, Murry Sidlin is, aki betegsége okán sajnos végül távol maradt, de videóüzenetben elküldte gondolatait, melyből idéznénk:

A „Lázadó Requiem” egy, a korábbi csehszlovákiai Terezinben állt fo-

golytábor történetét meséli el. A foglyok betanulták és tizenhat alkalommal elő is adták a darabot, a zenét használva fel ellenszegülésük és ellenállásuk jelképeként. A csodálatos történetnek legerősebb szimbóluma volt, hogy a művészet legszebb kifejezőerejével az emberiség legszebb eszközét az emberiség legalattomosabb tette ellen használták fel.

Rafaél Schaechternek, a karmesternek és zongoristának óriási vezetői-eszmei ereje volt a táborban. Ő tartotta a lelket az emberekben. Egyszer a Zsidó Tanács magához hívatta, s azt közölték vele, hogy amennyiben előadja a művet, úgy tűnik majd, mintha a zsidók elnézést kérnének azért, hogy zsidók, s ennek morálisan rendkívül rossz hatása lesz a többi fogoly szemében. A karmester válasza szerint ez a darab a drámaiság erőteljes kifejezése, egy vallomás a náci ellen, hiszen elnékelhetik mindazt, amit elmondani nem tudnak.

Végül Murry Sidlin köszönetet mondott mindazoknak, akik lehetővé tették a májusi előadást.

Az eseményre a belépés ingyenes. A részvételhez regisztráció szükséges: www.jewinform.hu/terezin. Információ: BZSH-JEWINFORM Iroda, 1075 Budapest, Síp u. 12. Telefon: 413-5531. E-mail: zsikk@aviv.hu.

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Belgium: a polgármester bocsánatot kér

Willy Demeyer, a belgiumi Liège város polgármestere a közelmúltban bocsánatot kért azért, mert a német megszállás alatt a helyi hatóságok összeírták a városban élő zsidókat, és ezzel is hozzájárultak 780 személy deportálásához. Thierry Rosenblum történésznek a liège-i zsidó közösség háború alatti történetét feldolgozó könyve bemutatásakor a polgármester kijelentette: „ha az Igazak engedelmes magatartást tanúsított a megszállókkal szemben. A bevándorlás következtében jelenleg 42 ezer hittestvérünk él Belgiumban, ahol 45 zsinagóga működik.

Németország: 15 év – 10 új zsinagóga

Több mint hetven évvel a Kristályéjszakán történt rombolás után új zsinagóga épült az Észak-Rajna-Vesztfália tartományban lévő Herfordban. A zsidók száma meghaladja a száz főt a városban, akiknek túlnyomó többsége a szovjet utódállamokból érkezett. A templom építése mintegy kétmillió euróba került,

aminek az egyharmadát a német állam fedezte. Az avatáson részt vett Charlotte Knobloch, a Németországi Zsidók Központi Tanácsának elnöke, Jürgen Rüttgers, a tartomány miniszterelnöke, Julian Chaim Sussan düsseldorfi főrabbi és más személyiségek. Az elmúlt tizenöt évben Észak-Rajna-Vesztfáliában tíz új zsinagóga épült. Becslések szerint mintegy 200 000 zsidó él Németországban, akiknek csak a fele vesz részt a közösségek vallási és kulturális életében.

Haiti: se rabbi, se zsinagóga

A súlyos földrengést szenvedett Haitiben mintegy huszonöt zsidó él. A 19. század végén és a 20. század első felében egyrészt a közel-keleti államokból, másrészt Közép-Európából sok zsidó érkezett a karibi országba. A közösség tagjainak száma a korábbi bevándorlókkal együtt ekkor már elérte a háromszáz főt. Hittestvéreink főleg textilárúk importjával és értékesítésével foglalkoztak, de többségük később az USA-ba vagy más latin-amerikai országba távozott. A múlt század ötvenes-hatvanas éveiben még rendszeresen megtartották a nagyünnepet, ma már azonban Haitiben nincs se rabbi, se zsinagóga. A közösség vezetője Gilbert Bigio nagyvállalkozó, aki Izrael Állam tiszteletbeli konzulja. Bigio saját földjén biztosított helyet az izraeli szervezetek által segélynyújtás céljából küldött tábori kórháznak. Izraeli és Haiti között diplomáciai kapcsolatok vannak, de a térségbe akkreditált nagykövet a Dominikai Köztársaságban székel. A múlt század második felében izraeli szakemberek segítettek Haitiben új mezőgazdasági technológiák bevezetésében.

kovács

Komáromtól Jeruzsálemig...

Kiállítás a Zsidó Múzeumban

A peszachot megelőző napokban került sor az Izraelben élő *Miriam Neiger-Fleischmann* „Jeruzsálem-kanyarok az időben” című kiállításának megnyitójára a Zsidó Múzeum második emeletén.

Korábban érkezvén, alkalmam nyílt kényelmesen és alaposan bejárni a teret, elmélyedni, meg-megállni egy-egy alkotás előtt.

A hosszú lépcsősoron felérve, elsőként az úgynevezett Beköszöntő Fal kerül az érdeklődő látókörébe, ahol a művész életútját olvashatja el. Installáció tölt meg egy jelentős részt, bordó bárnyal alappal, nagy szemet ábrázolva, közepén Herzl arcmásával. Világoskék szaténon *Jehuda Amichai* A zsidó időbomba c. verse olvasható, a két szimbolikája tórai. Látható itt még Ámen-kő és sírkőfotó is.

Továbbhaladva, a terem bal oldalán jeruzsálemi olajfestmények és papírképek, szemközt Komáromban alkotott topográfiai művek fejeznek ki fantasztikus színekben érzelmeket, gondolatokat, látomásokat.

Végül Miriam Neiger-Fleischmann fia, Lior videotriptionja nézhető-hallgatható. A néhány perces film a család európai gyökereit hivatott bemutatni, a megtett utat ábrázolni, a művész készletét, utazásait, inspirációit visszaadni.

A kiállítás kurátora, „látványtervezője” *Rusznák Rita*. Megnyitóbeszédet *Schöner Alfréd* főrabbi, az ORZSE (újabb négyéves időintervallumra kinevezett) rektora mondott, ebből idézünk néhány gondolatot:

„Miriam Neiger-Fleischmann izraeli költő, festőművész Komáromban született, egyéves kora óta Jeruzsálemben él.

Vajon milyen távolságra van Komárom Jeruzsálemtől? Több ezer kilométer légvonalban.

És lélekben? És érzelmekben?

Mondjátok, milyen messze van Komárom Jeruzsálemtől?

Jeruzsálemben egy esztendőn keresztül éltem. Komáromban nagyon sokszor tanítottam.

Jeruzsálemben alkot Miriam, miközben műtermet tart fent Komáromban is. Most ott alkot éppen, őrizve Közép-Kelet-Európa ellentmondásos heroizmusát.

Komáromból is »látja« Jeruzsálemet. Az ő Jeruzsálemét, a háromezer esztendő fővárosát, a három monoteista vallás szent helyét.

Miriam elénk tárja a mindennapok urbanisztikai robbanását. Politikai villongásait. Vallási sokszínűségét. Néha feloldhatatlannak tűnő feszültségeit. Elringató bölcsességét. A világ különböző tájáról odaérkezők fohászát és áhítatát, múltját, jelenét és jövőjét, lüktetését, ezer és egy színt, tanulását, tanítását, hívogató, olykor csábító báját.

Becél Akadémiát végzett, és nagy izraeli és más országokbeli tárlatokon és állandó kiállításokon szereplő művészként vallja, hogy alkotásaiban az életről, az ősről kíván beszélni, s a zsidó lét formáiról. Ahogy ő fogalmaz: a magyar-zsidó azonosságutadatrol. Nem véletlen, hogy doktori értekezésének témája is Avigdor Hameiri, a 20. századi szépirodalom kimagasló személyisége.”

A megnyitón elhangzott méltatás-értékelés után az izraeli művész mondott köszönetet mindazoknak, akik lehetővé tették magyarországi kiállítását.

Székelyhidi Hajnalka operaénekes, az ORZSE adjunktusa csodálatos, a témához és a hangulathoz csatlakozó programmal bővülte el a megjelenteket.

Az eseményt állófogadás zárta.

GÁL

Körséta sábbát hágádol előtt

Sábbát hágádol – pontos fordítása: a nagyinak a szombatja. Részint azért, mert a prófétai szakaszban olvassuk, hogy eljön Élijáhu próféta a nagy (és várva várt hírrel): itt van a Messiás. Másrészt azon a napon a közösség nagyja, a rabbija, a peszachkal kapcsolatos útmutatásokat mondja el beszédében. Mivel három helyen egy sábbátkor drását mondani lehetetlen, *Weiszberger T. Mojsé* ortodox főrabbi egy héttel előbb, Vájjkra szombatján, körsétára indult a Kazinczy utcából.

Előbb a Desseffy utcai közösséget látogatta meg, onnan a Visegrádi utcai pesti sulba igyekezett, s beszédében a vilnai bölcs egy példáját ismertette.

Valamelyik város gazdag kereskedője tíz értékes gyémántot vitt könnyedén, súlyát meg sem érezve. Megérkezett egy városba, intézni ügyeit. A kocsisban hagyta a kincset őrző csomagját. Szólt a kocsisnak, hozza el a holmiját. A kocsis alig bírta el a pakkot, verejtékezett, ahogy cipelte. A kereskedő megdöbben. Ez nem lehet az övé, bár ugyanolyan a csomagolása, talán csak nem cserélték ki? Elsápadt, de megnyugodott, mert amikor kézbe vette, éppolyan könnyűnek tűnt neki, mint annak előtte. Ugyanis ő tisztában volt a tíz drágakő értékével, a lelkét érintette meg.

A peszachi előkészület – takarítás,

edénycsere, maceszsütés, beszerzés – fáradságos munka. De ha az értelme a lélekig jut, örömmel csináljuk, és nem tűnik fáradságosnak. Ezen örömet a szédernél is meg kell őrizni. Aki gondosan, az ünnep értelmét átgondolva, a gyerekeknek magyarázva olvassa a kivonulás elbeszélését, a mondanivaló eljut a család vagy a közösség lelkéig. Aki elkapkodja, az az ember nem a hágádára gondol, hanem a knédli-re, a gombócra. Előbb örömmel recitáljuk a hágádát, utána jöhet a szintén hozzá tartozó vacsora.

A Visegrádi utcai sül kidusán az elhangzott szavak után ráv *Dov Lévi*, a Wesselényi utcai alapítványi iskola vallási igazgatója a Vájjkra hetiszakaszt ismertette, megemlégtette, hogy a bölcs Maimonidesz kifejtette gondolatát az áldozás lényegéről, mi is történt annak idején és mi volt a jelentősége. Mint ahogy az ima nem lehet áhítat nélkül, az áldozásnak is megvolt az oka, az sem történhetett mechanikusan, mert akkor a Szentély megszárszékké változott volna. Manapság az áldozást az ima helyettesíti. Akkor kétszer áldoztak, reggel és alkonyatkor, ma a reggeli áldozatot a sáchrisz, az alkonyit a mincha helyettesíti, ma háromszor imádkozunk, mert a Szentség lépcsőjén tovább kell haladni még akkor is, ha katasztrófa ér minket, mint a Szentély pusztulása. Éjszaka égették el az áldozat megmaradt részeit. Reméljük, napjainkban megéljük a Messiás eljövételét, és a Szentély újjáépülve rendelkezésünkre áll majd.

Ráv Weiszberger T. Mojsé főrabbi a sábbát hágádol napján mondta el a Kazinczy utcában a beszédét.

D.G.

Ismét a Menekülésről

Az igényesen felújított Írók Könyvesboltja adott patinás helyszínt *Domán István* főrabbi legújabb könyvének immár második – a Háttér Kiadó első embere jelenlétében megtartott – bemutatójának.

Magát a kötetet nem is olyan régen recenzáltuk, a mostani esemény apropóját a szerző vendégei, a közreműködők: *Bächer Iván* író-újságíró, *Helyei László* színművész és *Fekete László* főkántor adták.

A könyvesbolt galériáját, de még az odavezető lépcsőfokokat is megtöltötték az író-főrabbi tisztelői, tanítványai, kollégái, templomkörzetek előljárói, a könyvszerető érdeklődők.

A főkántor bevezetőként a 93. zsoltárt recitálta, utána *Bächer Iván* szólt a könyv háttéréről, arról az időszakról, melynek történelmi és történelmi szépségét, valamint árnyoldalát az író abszolút autentikusan, a megélők bölcsességével tárta az olvasók elé.

Bächer gondolataihoz a szerző fűzött néhány kiegészítést, *Helyei László* két rövid részletet olvasott fel a kötetből, végül *Fekete László* két jiddis dalt zárta az eseményt.

- gj -

Nemzetközi konferencia a 150 éves Dohány-zsinagógáról

2010. május 2–3-án reggel 9.30-tól 17.00 óráig, a Síp utca 12. díszteremben

Meghívott előadók:

Prof. Schweitzer József ny. országos főrabbi,	Prof. Haraszi György (ORZSE)
Dr. Fröhlich Róbert főrabbi (Dohány-zsinagóga),	Prof. Komoróczy Géza (ELTE)
Zoltai Gusztáv (WJRO-ECJC),	Katona Ferenc (United States
Dr. Feldmájer Péter (Mazsihisz)	Holocaust Memorial Museum
Fekete László főkántor	Archives)
Prof. Bathia Churgin (Bar-Ilan University)	Kálmán Kálmán (Dohány-zsinagóga)
Bóka László (Károly Róbert Főiskola)	Prof. Klein Rudolf (Szent István Egyetem)
Prof. Engländer Tibor (MTA)	Dr. Novák Attila (Szombat folyóirat)
Prof. Hannah Abrahamson (Bar-Ilan University)	Prof. Schöner Alfréd főrabbi (ORZSE)

Mindkét napon **ebéddel** látjuk vendégül a hallgatóságot!
A részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött!

Jelentkezés: info@dohany150.hu vagy a 06-1-349-5357-os telefonon napközben, április 27-ig!

Körzeti kitekintő

Szeged

A Nemzeti Fórum Egyesület Csongrád Megyei és Szegedi Szervezete, a KDNP Barankovics Izraelita Műhelye és a Szegedi Gál Ferenc Hittudományi Főiskola „A történelmi egyházak és az 1848/49-es forradalom” címmel konferenciát rendezett. Bevezetőt Kiss-Rigó László szeged-csanádi püspök, előadásokat Mikola István: Polgári értékrend a forradalomban, Bóna Gábor: Zsidók a 48-as honvédségben, Weisz Péter: 1848 és a zsidóság, Zakar Péter (aki amellet, hogy történész, a megyei képviselő-testület alelnöke): Egyház és forradalom 1848/49-ben, Kozma Gábor rektor: A magyar egyházi oktatás ügye 1848/49-ben címmel tartott. Az eseményen részt vett a Professzorok Batthyány Körének országos elnöke, Dux László, Kovács Kálmán, a megyei képviselő-testület alelnöke, a KDNP megyei elnöke, és hitközségünk képviselőjében Lednitsky András elnök. A színvonalas előadások, a program iránti érdeklődés igazolja, hogy minél több egyházközi rendezvényre mutatkozik igény a közös gondolkodás és a hagyományörzés jegyében.

Mártír-istentiszteletek 2010

Május 30.		
Mosonmagyaróvár	15.00	temető
Nagykanizsa	10.30	zsinagóga, temető
Devecser	11.00	temető
Baja	11.00	Ady E. könyvtár
Június 6.		
Cegléd	10.30	zsinagóga
Kispest	11.00	temető
Nyíregyháza	10.00	holokauszt-emlékmű
	11.00	temető
Eger	14.00	temető
Zalaegerszeg	10.30	zsinagóga
	12.00	temető
Kisvárd	14.00	Vasvári P. u.
Sárbogárd	12.00	temető
Salgótarján	11.00	temető
Kecskemét	14.00	temető
Tata	10.00	temető
Tatabánya	13.00	temető
Miskolc	11.00	temető
Kiskőrös, Kecel, Soltvadkert	15.00	Frankel L. út
Süme	11.00	temető
Június 13.		
Hatvan	10.30	temető
Kápolnásnyék	16.00	temető
Révkomárom	10.30	temető
Ács	15.00	emlékmű
Nagygyeny	17.00	emlékmű
Szécsény	11.00	temető
Győr	11.00	temető
Nagykőrös	10.30	zsinagóga
Székesfehérvár	11.00	temető
Sátoraljaújhely	14.00	temető
Gyöngyös	11.00	temető
Június 20.		
Pásztó	10.00	zsinagóga
	10.30	emlékmű
	11.00	temető
Pápa	11.00	temető
	15.00	zsinagóga
Nagykát	10.30	temető
Balassagyarmat	11.00	temető
Esztergom	11.00	temető
Tótkomlós	14.00	emlékmű
Debrecen	10.00	temető
Június 27.		
Gyula	12.00	temető
Dombóvár	13.30	emlékmű
Kaposvár	10.00	zsinagóga
	11.00	Baross u. emléktábla
	11.30	temető
Békéscsaba	15.00	Széchenyi-liget
Szeged	10.00	gettóemlékmű
	11.00	zsinagóga
Szolnok	14.00	zsinagóga
Vác	10.00	zsinagóga
Veszprém	10.00	temető
Hódmezővásárhely	15.30	temető
	17.00	zsinagóga
Kiskunhalas	11.00	zsinagóga
Július 4.		
Keszthely	11.00	zsinagóga
Jászberény	11.00	temető
Karcag	11.00	zsinagóga, temető
Pécs	10.30	zsinagóga
Szombathely	11.00	temető
Tapolca	13.30	volt gettó és temető
Július 11.		
Sopron	11.00	temető
Szekszárd	10.00	holokauszt-emlékmű
Soroksár	9.30	temető
Erzsébet	10.15	temető
Csepel	11.30	temető

kültúrtaácsnok 37 zsidónak utólagos díszsír állíttatását. Ezek között van *Eduard Bacher*, a Neue Freie Presse főszerkesztője, *Friedrich Torberg* és *Paul Wertheimer*, a napilap volt újságírói, valamint *Arthur Schnitzler* orvos, író és dramaturg.

A restaurálási munkálatokat a zsidó hitközség is támogatja, amelynek elnöke, *Ariel Muzicant* szerint az utólagos díszsírállíttatással „valami jelentős dolog történt”. Viszont arra a kérdésre, hogy nem késtek-e el ezek az intézkedések, Muzicant válasza a következő volt: „lépésről lépésre” kell cselekedni. Hasonlóan vélekedik Mailath-Pokorny is: „Az eltelt 70 év mulasztásait nem lehet két év alatt behozni.” (*Compress*)

„Meg kéne csinálni”

Interjú Frölich Róbert főrabbiával

Dózsa, Újpest, Páva, Dohány. „Egy élet útja”. Plágium. Ezt a címet adta önéletrajzi regényének Hevesi Simon egykori Dohány utcai főrabbi fia, Ferenc. Belőle boksizoló lett az Újvilágban, később utóda vallási vezető a Dohány utcai zsinagógában.

– *Mióta?*

– 1993 peszchján mutatkoztam be a monumentális épületben, amely nagyobb, mint az előző három templomom együttvéve.

Főrabbiával interjút készíteni nem illik vallási felütés nélkül. Idézzük most fel azokat az időket egy aggádikus példázaton keresztül.

Amikor Isten megalkotta a Tízparancsot, felajánlotta azt a többi népnek is, azonban különböző kifogásokat keresve, azok elutasították a Tant. A zsidókhoz érve az Örökkévaló már nem „beszélgetett”, hanem azt mondta, ha nem fogadjátok el, rátok borítom a Szináj hegyét. Násze vönismá! Megtesszük és meghallgatjuk! – mondták erre alighanem ijedtükben, fordított logikai sorrendben.

Történt pedig az Úr 5753. eszterdejében, hogy a pesti Dohány-zsinagóga vallási vezető nélkül maradt. A zsidóság nem elszáradt ága ezt nem bírta el, ezért a Síp utca illetékes beültette a rabbikat egy terembe, és így szóla: addig a tisztelendő urak nem mennek ki innen, míg nem foglaltatik el legnagyobb zsinagógánk rabbizéke. Szól az egyik: idős vagyok én már ahhoz, hogy naponta kétszer villamosra szálljak. Másik: gyenge az én hangom egy ekkora templom betöltésére. Ne untassuk az olvasót, jöjjön a népmesei fordulat.

És jött a legfiatalabb: én vállalom! Mindig a Dohányba akartam kerülni! A többiek megkönnyebbülve felsőhajtottak, és szedelődözni kezdtek. (És máig is mindenki ott van, ahol volt.)

– *Mi történt azóta?*

– Ha három szóban összefoglalhatom, pezsgés, hanyatlás, pezsgés.

– *Bövebben?*

– Heisler László elnöksége alatt virágzó civil élete volt a körzetnek. Füst Milán Páholy és más, ugyancsak jelentős világi események mozgatták meg híveinket, vonzottak idegeneket hozzánk, akiknek egy részéből híveink lettek. Laci bácsi halálát a civil élet hanyatlása követte. Kisugárzását, korát meghazudoló aktivitását utóda már nem örökölte. Most ismét elindult valami...

– *A Dohány 150. évfordulójának programjában hiába kerestem az elnökváltás pontot...*

Fotó: Villányi

Frölich Róbert. Pezsgés, hanyatlás, pezsgés

– Az új elnök (a második körzetet „hozza rendbe” – a szerk.), Zoltai Gusztáv menedzser típusú vezetése már elkezdte a „helyreállítást”. Púrimkor megcsillant a régi fény. Ugyancsak idetartozik az ún. nyílt nap is, amikor a zsinagóga civilek számára rejtett részeibe is elkalluzoltuk a látogatókat.

– *Ez szép! De mi van a vallási élettel?*

– Reggel-este népes minján, mincha és márv között pár mondat a hetiszakaszról rásival.

– *Ki mirabbi tée Torá – a rabbitól jön a tanítás. Hogy jut ez el az utolsó sorig?*

– Amikor idekerültem, „csak” ros hásanakor és jom kippurkor működött a hangosítás. Meg akartam szüntetni, de ezt akkora felháborodás fogadta, hogy muszáj volt meghagyni.

– *Athidaló megoldás? Hogy a kile is „jöllakjon”, és a háláchá is megmaradjon?*

– Mikrofon sel sábbát. Úgy tudom, Izraelben már működnek olyan hangosító berendezések, amelyek „nem szegik meg” a szombatot, nem zárnak áramkört stb.

– *A peszachi bukfcnc hol szerepel a hagyományban?*

– Jaaa, idekerülésem első széderén az afikomán elrejtője ahhoz a feltételhez kötötte a visszaszolgáltatást, ha bukfcncet vetek.

– *Vetett?*

– Igen, mert nem lehetett több száz embert feltartani.

– *Nem fél?*

– Én nem. A templomot és a közöséget félttem.

– *Őn arról is ismert, hogy bizonyos szertartásokat, szokásokat nem váltal.*

– Nem temetek, és nem látogatok betegeket. Legalábbis csak kivételes esetben.

– *???*

– Lelkileg nem bírom elviselni. Kipróbáltam. Egy idegen temetésén én is gyászolóként éreztem magam, a beteg ágyánál én is ugyanúgy szenvedtem.

– *Más. Mi lesz velünk, rabbikkal, a Mazsihisszel és a többiekkel?*

– A rendszerváltással tucatnyi vallási árnyalat vert gyökeret itthon. El lehet lesni tőlük, át kell venni módszereik némelyikét. Az sem jó, hogy kiengedtük kezünkben a könyvkiadást, a szabadegyetemet – hadd ne soroljam. A magyar nyelv gazdaságából merített kifejezéssel élünk nap mint nap: meg kéne csinálni. De hogy kicsoda, mikor és hol, ezt elnyeli a túlélésre fordított energia.

Most például a Bethlennel közösen rendezünk lát bómert. Miért nem az összes körzet közösen? – kérdezhetné. Hiába a „szövetség” elnevezés, ha a körzetek őrzik önállóságukat, úgy vélik, csorba esik szuverenitásukon, ha közösködnek másokkal. Ez így nem megy!

– *Szó volt valamikor arról, hogy a rabbi „menjenek körbe a zsinagógák”, hetente mást hallgathassanak a hívek. Ez mindkét félnek jó lenne.*

– Meg kéne csinálni.

A már többször idézett kifejezés nem örök értékű. Frölich Róbert elköszön, és már indul is másik munkahegyre, a Tábori Rabbinate-ra, jönnek az ünnepek, könyveket kell előkészíteni stb. – hogy megcsinálja!

K. P.

Tallózás egykori zsidó újságokban

„Tragikus adatok arról, miért térnek ki az emberek 1929-ben?”

Az Egyenlőség című hetilap 1929. november 16-i számát lapozgatva drámai szalagcímeket olvashatunk: „A gazdasági antiszemitizmus megdöbbentő pusztításai a fővárosi zsidóságban” – így szól az egyik, alatta pedig a következő: „Háromszáztizenthat kitérés történt főként gazdasági okokból ez évben Pesten.” Dr. Szabolcsi Lajos lapja a címdalalon közölt szerkesztői cikkében bemutat néhány konkrét esetet is, melyek közül kiemelünk párat.

Magánhivatalnok, 29 éves, állást kap, ha kitér. Római katolikus lett. – 26 esztendő, nagy nyomorban élő asszonyt azzal kecsegtettek, hogy ha elhagyja a zsidó vallást, alkalmazni tudják. Evangélikus hitre tért át. – 40 éves mérnök gazdasági megfontolásból felvette a római katolikus hitet. – Festőművész, 22 éves, művészi megbízást kap, ha római katolikus lesz. – 36 éves zenész, 100 százalékos hadirokkant, csak akkor tud elhelyezkedni, ha kitér. – 34 éves tapetázó segéd részére munkát ígértek, ha evangélikus hitre tér át. – 32 éves férfi ímoki állás elnyerése céljából evangélikussá lett. – 45 éves tolmács hatósági tolmács állás elnyerése céljából, zsidó hitét elhagyva református hitre tért. – 33 éves vasesztergályos fővárosi közüzemnél kaphat állást, ha katolikus hitre tér. – 25 éves droguistának protektorai állást ígértek, ha kitér. – Fialasszonynak, akinek férje római katolikus vallású, azért kell felvennie férje vallását, mert különben a férj elveszítheti az állását.

„Gazdasági és társadalmi antiszemitizmus dül – olvashatjuk. – (...) nagyon súlyosan nehezedik a zsidóságra az egyébként is aggasztó gazdasági helyzet. A zsidó felekezet tagjai a fennálló körülmények miatt, a gazdasági bajokat még jobban megérik.” Az írás végén még egy kis számolást is találunk, egy kis kozmetikázást. Csak összeadni kell meg kivonni, és máris kedvezőbb a kép.

„Ha ebből a háromszáztizenthatból – morfondírozik az aláíratlan újságcikk szerzője – levonjuk azt a három egyent, aki a zsidó vallási közösségből való kilépési szándékát visszavonta, levonjuk azt a huszonegy személyt, akik eredetileg keresztények voltak, és később tértek át a zsidó hitre, most pedig ismét keresztény vallást vesznek fel, – amit különösebb nehézség nélkül engedünk meg, – és levonjuk annak a huszonnégy léleknek a számát, akik hivatalosan csak ebben az esztendőben jelentették be a zsidó vallásközösségből való kilépésüket, noha már a forradalmak éveiben megkeresztelték őket, akkor ki-

számíthatjuk, hogy eddig, ebben a még csonka esztendőben, ténylegesen, csak kétszázhatvanolcan tértek ki...”

Lapozgatunk. Hagyjuk ott ezt a szomorú adatot. Igaz, bárhová is téved a szemünk a lapban, majdnem minden oldalra, minden cikkre rányomja bélyegét a válság. Nyomasztóak az egyik kiemelős fekete betűi. „Mikor már a zsidónak nincs pénze.” Talán jobban hangzana így: „Mikor már a zsidónak sincs pénze”, mert így valamiféleképp az egész lakosság finansziális helyzetét kifejezné. „A kereskedelem, melynek túlnyomó része a zsidóság kezén van, és a zsidóság, melynek túlnyomó része a kereskedelemben helyezkedik el, egyformán a pusztulásnak és az enyészetnek lett a martaléka.”

De beszéljenek megint a számok:

„...a kereskedők közül, akik valamikor a vagyont és a jólétet reprezentálták, ma már igen sokan ágyrajárók, nagy tömegekben albérlők, vagy ők tartanak albérlőt, és a legszegényebb néposztályok módjára tengetik életüket. A kereskedők egyharmada 1 szobás lakásban lakik, másik egyharmada 2 szobás lakásban. A tizenháromezer kereskedő közül mindössze 886 akad, aki még ma is megengedheti a 3-4 szobás lakás fenntartását. Öt szobásban egész Budapestben mindössze 22 kereskedő él. Ha a »kereskedő« szó helyébe egész egyszerűen behelyettesítjük a »zsidó«-t, megkapjuk a zsidóság helyzetének mai, szomorú statisztikáját.” A jelleltlen cikk írója úgy véli, hogy az ország gazdaságának helyzete sok tekintetben a zsidóság, vagyis a kereskedelem állóképességétől függ.

„Mikor a zsidónak volt pénze, mikor a kereskedelemben lendület és erő volt, mikor a zsidót, vagyis a kereskedelmet még nem nyomorították meg, akkor a gazdálkodónak sem volt ennyire szomorú és sivár a helyzete – magyarázza a cikk. – Mikor a zsidónak pénze volt, akkor a gazdának is volt vásárlója, előlege, hitele. Akkor a gazda, ha megszorult, egyszerűen átment a zsidó szomszédjához, és megkapta a kölcsönt, sokszor kamat nélkül, nem kellett elmennie a bankba, váltót aláírni, uszorakamatot fizetni. Amikor a kereskedelemben vér és erő lüktetett, akkor nem volt agrárkrízis.”

Ilyen volt a helyzet, amikor a zsidóságnak volt pénze, és ilyen lesz a helyzet, amikor a zsidóságnak megint lesz pénze – játszik el a gondolattal a cikkíró. Shakespeare Velencei kalmárját idézi, melyben a bíró azt az ítéletet hozza, hogy a hitelező a szerződés értelmében bármikor kivághat az adós testéből egy font húst, ha az nem fizet, de csak oly módon, hogy az egyetlen csepp vért ne veszítsen, egyetlen ere vagy idegszála meg ne sérüljön... A hitelező nem tudja kielégíteni bosszúvágyát, mert az emberi szervezetre olyan, hogy ha sebet ejtünk rajta, akkor az az egész testre kihat. Míképpen az emberi szervezetről nem lehet kivágni egy font húst anélkül, hogy az az érhálózatra vagy az idegrendszerre rombolólag ne hatna, ugyanúgy a gazdasági antiszemitizmus sem tudott támadást intézni a zsidóság ellen úgy, hogy ezen csak a zsidóság vérezzen el.

Minden lépés, mely a zsidóság meggyengítésére irányul, aláaknázza a többi társadalmi osztály jólétét is – fejtegeti a cikk írója –, és végső soron az egész ország gazdasági életének kárára válik – vonja le a következtetést.

A fentiekből betekintést nyerhetünk a 20-as, 30-as évek Magyarországnak gazdasági életébe annak belső szerkezetébe és a zsidóság szerepébe, melynek jelentőségét az Egyenlőség 1929. november 16-i számában közölt tanulmány szemléletesen érzékeltette.

Magén István

KÖZKÍVÁNATRA!

Az Önök kérései alapján elindítjuk új műsorunkat, melynek keretében időről időre az Önök szavazatai alapján vendégeket hívunk egy talkshow-ra, kötetlen beszélgetésre, kérdezz-felelekre.

Első vendégünk

Markó Iván

Kossuth-díjas, érdemes művész táncművész, koreográfus lesz.

A vendéggel Breuer Péter beszélget.

A talkshow időpontja:

2010. április 25., vasárnap, 16 óra

helyszín: a Hitközség Díszterme (VII. Síp u. 12., II. emelet)

A beszélgetést követően az esti ima a talmud-tóra helyiségében lesz, 18 órakor.

Egy kellemes vasárnapi délutánnak nézve elébe, várjuk szeretettel!

Zoltai Gusztáv
elnök

dr. Frölich Róbert
főrabbi

Hírek, események röviden

– **Táviratban kívánt** kellemes és kóser peszachot a magyarországi zsidóságnak Navracsics Tibor, a Fidesz frakcióvezetője.

– **Greg Dorey**, az Egyesült Királyság nagykövete levélben mondott köszönetet Zoltai Gusztáv üv. igazgatónak azért a fogadtatásért, amelyben Wales hercegét és Cornwell hercegnőjét részesítették. „Az önök bemutatója, az épület atmoszférája kiváló hangulatot biztosított az eseménynek, a királyi pár nagyon jól érezte magát” – írja többek között levelében a nagykövet.

– **Felhívás.** A Budapesti Zsidó Hitközség Anna Frank Kollégiumában a 2010/2011-es tanévre várjuk a középiskolás korú fiatalokat. Elsősorban azokat, akik valamelyik zsidó iskolában tanulnak. A kollégium lakója lehet az is, aki más budapesti középiskolába jár. Érdeklődni: www.bzshkollegium.hu, illetve a 353-4396 telefonszámon Kárpáti Imre igazgatónál.

– **Szeretettel várjuk** az érdeklődőket Domán István főrabbi sorozatának következő előadására, melynek címe: Zsidók az ókorban. Az előadás időpontja: 2010. április 20., kedd, 18 óra. Helye: 1067 Budapest, Hunyadi tér 3., főemelet, 6-os kapukód.

– **Herzl Tivadar** 150 éves születésnapja alkalmából emlékünnepeket szervez a Magyar-Zsidó Szabadságharcosokért Emlékbizottság 2010. május 2-án, a Dohány utca zsinagóga előtti téren, délelőtt 10 órakor. Program: himnuszok, vers, beszédek, faültetés, fehér galambok felröptetése, koszorúzás, sófárfújás, imák, emlékezés köveinek elhelyezése, 150 fehér léggömb felengedése. Utána kiállítás és filmvetítés a Goldmark Teremben.

– **A Hegedűs-zsinagóga** várja fiatal és középkorú zsidó férfiak jelentkezését, akik szeretnek és szeretnének énekelni, akár profi, akár amatőr szinten, valamint ennek fejében szeretnének mellékesen egy kis pénzt keresni. Kottaolvasási ismeret előnyt jelent! Érdeklődni, jelentkezni lehet: Klein Ervin főkantort úrnál a 06-20-311-7972 telefonszámon.

Két évtized a zsidó jövőért

Amerikai Alapítványi Iskola

Vidám alkalmi kiállítással és színes papírvirágokkal fogadták mindazokat, akik az Amerikai Alapítványi Iskola huszadik születésnapjára érkeztek, amelynek fővédnöke *Glatz Ferenc* akadémikus volt. Az egykori alapítók, hitközségi vezetők, támogatók, szülők és pedagógusok az iskola reprezentatív dísztermében, elegánsan terített asztaloknál foglaltak helyet. A meghívott vendégek között többek között *Feldmájer Péter*, a Mazsihisz elnöke és *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgató.

A jótékonyági est műsorvezetői feladatait *Balázsovits Lajos* érdemes művész, a Játékszín igazgatója vállalta magára. A programot a Sabbathsong klezmerzenekar hangulatos muzsikája indította (ők később is visszatértek a színpadra), majd *Sugár Sára* igazgató asszony köszöntötte a megjelenteket. Úgy fogalmazott, az iskola héber neve: Maszoret Avot – az atyák hagyománya – jól mutatja, hogy e falak között az ősök által teremtett hagyományokat plántálják a fiatalokba, és ebből erőt merítve készítik fel őket a jövőre. Hisznek a megújulásban, amelyhez az első lépést a Miriam Óvoda felújítása jelentette. Arra törekednek, hogy az iskola a zsidó közösségi élet aktív résztvevője legyen.

Fotó: Villányi

Az ortodoxia képviselői

szellemiség fontosságát hangsúlyozta. Utalt a közelgő vallási ünnepre, és a széderestén elhangzó „Meséld el fiadnak” tanítása kapcsán elmondta, hogy az iskolában a hétköznapokon is alapvető szerepet tölt be a zsidó oktatás. Annak a reményének adott hangot, hogy húsz év múlva még több diákkal ünnepelhetik az újabb évfordulót.

Majse Weiszberger főrabbi az Írás szavaival köszöntötte az iskolát és valamennyi támogatóját: „Áldottak az érkezők az Örökkévaló házában, ahol imára és Törára oktatnak”, majd maga is valamennyi vendéget imára és tanulásra invitált.

Glatz Ferenc akadémikus, egykori művelődési miniszter, az iskola kuratóriumának első elnöke beszédében az intézmény alapításának időszakát idézte fel: 1990 körül új viták indultak a zsidóság öntudatáról, identitásáról. A kérdés úgy hangzott: az asszimilálódás vagy a disszimiláció a helyes út? *Glatz* akkor is azt vallotta: mindenki vállalja azt a kultúrát, amelybe született, és ehhez maga és kormánya nevében is segített megteremteni a kereteket, valamint az intézményeket. Beszédében arra emlékeztetett, hogy nem lehetett ott folytatni, ahol 1944-ben abbahagyták, hiszen a vidéki zsidóság már nem létezett. Végül számos egyeztetés és vita nyomán kidolgozták a tervet, létrejöttek a zsidó iskolák – köztük a Wesselényi utcai alapítványi iskola –, és ez jó út volt ahhoz is, hogy a szülőket is visszavezessék a hagyományokhoz. *Glatz Ferenc* ezt követően számos személyes történettel idézte fel a kuratóriumi értekezletek hangulatát.

A 21. század másról szól majd, mint a civilizáció eddig eltelt időszaka. Az éghajlati változás, a víz- és élelemhiány miatt óriási lesz a migráció. Ebben az új világban mindenki „más” lesz, és kiemelt szerep jut a hagyományok megtartásának. A zsidóság kiemelkedő példája a toleranciának és a megmaradásnak, és én ebben hiszek – zárta beszédét az MTA egykori elnöke.

A különleges formációban (négy fűvós) játszó *Fourtissimo* zenekar izraeli és jiddis melódiákkal szórakoztatta a közönséget, majd a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí keresztségével kitüntetett *Székhelyi József* színművész lépett a mikrofon elé. Rövid bevezetője után saját novelláját olvasta fel *Díszgráfia* című kötetéből.

Efraim Frisch, az iskola egykori vallásigazgatója, valamint *David Moskovits*, az iskola alapításának egyik kezdeményezője személyes hangú levélben köszöntötte az ünnepség résztvevőit. Mindketten hálával szóltak az alapítókról, a támogatókról, és azon értékek fontosságát hangsúlyozták, amelyeket az iskola közvetít. Az üzeneteket *Balázsovits Lajos* tolmácsolta a közönségnek.

Herczog László, a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség elnöke – aki március 15-én vette át a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjének polgári tagozata kitüntetését – úgy fogalmazott, hogy az iskola huszadik születésnapja fénypont az intézmény életében. A fény a zsidó vallásban sokféleképpen jelenik meg, egyik legfontosabb szerepe a nyolc napon át tartó chanukka során adódik. A chanukka kétféle értelmezése ismert, és ez éles határvonalat jelent. Az egyik nyolctól lefelé, a másik egytől fölfelé számolja a mécseseket. Az oktatási intézmény anno egy talmud-tóra csoportból nőtte ki magát. Kirándultak, táboroztak a gyerekekkel, és a lelkesedés nyomán 500 diákkal kezdte meg működését az iskola.

Az ortodoxia elnöke köszönetet mondott az alapítóknak, *Albert Reichmann* úrnak és *Shlomo Noah Mandel* úrnak, majd így folytatta: a „hőskort” követően a gyereklétszám – és a támogatás is – csökkenni kezdett, és napjainkban az alig 100 fős diákközösség számára már nem jut elegendő dotáció. Az óvoda felújítása nyomán halvány remény van rá, hogy ismét emelkedik az alapítványi iskolások létszáma.

Az első mécses már ég. A nyolcadik mécsesre a nyolc osztály elvégzése után kerül sor, amikor a diákok már fel tudják mérni, mit jelent számukra a zsidó vallás. Jó lenne, ha a mai 100-ból hamarosan 150-re, majd 200-ra és újra 500-ra növekedne a tanulói létszám – zárta beszédét *Herczog László*.

A jótékonyági gálaműsor *Garai Róbert* színművész műsorával folytatódott, aki *Efraim Kishon* írását olvasta fel.

Az est fináléjában *Mága Zoltán* hegedűművész játszott. Az „angyalok” (két ifjú hegedűs hölgy) kíséretében fellépő muzsikusk elárulta, korábban maga is a VII. kerületben élt, és az Amerikai Alapítványi Iskolába kívánta beírni a kislányát. Végül erre nem került sor, mert a család Budára költözött. Ennek az iskolának fönn kell maradnia, mert szükség van rá! – fogalmazott a művész, majd egy egész estes jótékonyági hangversenyt ajánlott fel az intézmény támogatására. Műsorában az örökzöld dallamok között ezúttal elhangzott *Tevje* dala a *Hegedűs a háztetőn* című musicalből, a *Jiddise máme* és a *Schindler listájának* főcímmel. *Spielberg* filmje kapcsán *Mága Zoltán* elmondta, hogy a nagypapja megjárta az auschwitzi haláltábor, ő pedig a közelmúltban könyvet adott ki a tőle hallott történetekből.

A Wesselényi utcai iskola születésnapjára számos cég és szervezet felajánlásának köszönhetően tombola zárta, majd *Sugár Sára* igazgató asszony zárszavában kiemelte az esemény közösségi jellegét, megköszönte az iskola dolgozóinak az előkészítést, a *Hanna Étteremnek* és a *Jewish Visitors Service-nek* az ízetes és szépen szervírozott vacsorát, és valamennyi meghívott vendég jelenlétét és támogatását.

Rojkó A.

Lauder-iskola

A 80-as évek végén, a rendszerváltást megelőző évben egy kis csapat lázasan készült egy új szellemiségű iskola létrehozására. Úgy vélték, hogy a kor követelményeinek megfelelő, a legkorszerűbb pedagógiai módszerekkel működő és a zsidó hagyományok megismertetését segítő iskola létrehozásának lehetősége elérhető közelségbe került.

Mára mindez történelem. Idén húsz éve, hogy megnyílt a Lauder-iskola.

Az intézmény 1990 őszén kezdte meg működését két óvodai csoporttal, két első és két hetedik osztállyal. Körülbelül 150 gyermek nevelkedett különböző helyszínen. Minden évben újabb csoportok, osztályok indultak. Hosszas szétszórás és vándorlás után 1996 februárjában birtokba vehették immár új otthonukat a Budakeszi úton. Ma az iskolának és az óvodának több mint hat-száz nebulója van.

Ronald S. Laudernek az oktatásért létrehozott alapítványa az iskolaalapítók szándékának megfelelően segítette és segíti ma is az iskola működését.

Az eltelt húsz év során kialakított különleges programjaik egyre ismertebbek és elismertebbek lettek mind az őket választó családok, mind az oktatás köreiből. Egyedi oktatási programjuk számos eleme ma már elterjedt az országban.

Gyerekeik, diákjaik eredményei önmagukért beszélnek.

Tudják, hogy miért, és tudják, hogy merre tartanak. A gyermekbetegségeket leküzdve azt is tudják már, hogyan valósíthatják meg céljaikat.

Céljuk, hogy – óvodától az érettségig, illetve szakvizsgáig – tanítványaik számára értékeken alapuló szociális környezetet és nevelést, egészséges és sokszínű társas életteret, magas színvonalú és személyiségüknek, érdeklődésüknek megfelelő tanulási lehetőséget biztosítsanak. A Lauder-iskola liberális módon felelősségvállalásra tanít, szerteágazó programjával az ország egyik valóban multikulturális intézménye.

Minden tanulójukat tehetségesnek tartják, a tehetség és az egyéni képességek felismerése az iskolára jellemző, a gyerekek megismerését célzó pedagógusi attitűdből adódik.

A zsidó hagyományok, értékek és a zsidó történelemhez, kultúrához kapcsolódó tudásanyag közvetítését kiemelt feladatként vállalják. Segítik a zsidósághoz való érzelmi kötődést, az iskola e sajátossága áthatja programjukat.

Raj Tamás rabbinak nagy szerepe volt a Lauder-iskola szemléletének kialakításában. Bár több éve visszavonult a rendszeres tanítástól, mindig fordulhattak hozzá, folyamatosan része volt életüknek. Sajnos az iskola 20 éves gálaműsorára már nem tudott elmenni, de a múlt meghatározó mozzanatairól készült filmbejáráson áldását élvezhették a jelenlévők. Nemcsak zsidóságot, hanem emberszeretetet, toleranciát, nyitottságot és megértést is tanulhattak Tőle.

Az iskola közösségi jellege azt jelenti, hogy a pedagógusok, a tanulók és a szülők összehangoltan és együtt valósítják meg az intézmény nevelési programját, véleményük, javaslataik, aktív közreműködésük szerves részét képezik az intézmény működésének és mindennapi életének. Az iskola mind a zsidó, mind számos más társadalmi közösségnek is része. A tartósabb és egyes tevékenységek köré épülő átmeneti közösségek, az összetartozás jelentős értékek, mindez stressz- és agressziómentes légkörben.

Az iskola minden jelentkező számára nyitott, elismeri a szülők és a gyerekek szuverenitását identitásuk önálló alakításában.

2004 szeptemberétől az iskolarendszerű alapfokú művészetoktatással is kiegészült programjuk, a zeneiskola az intézmény szerves részévé vált. Országosra ismert, sikeres együttesük a Z' mirim diákzenekar, mely tradicionális klezmerzenét játszik.

2006 szeptemberétől középfokú párhuzamos művészeti szakképzés keretében fényképzési és grafikai képzésen vehetnek részt a jelentkezők. A diákok filmeket, fotókat készítenek, melyek országos pályázatok díjazottjai.

Lauder-iskola a Budakeszi úton

Az idei tanév során számos esemény a születésnap jegyében zajlik. A 20 éves Jubileumi Gála egy különleges alkalom volt ezek sorában. Felléptek többek között volt lauderes szülők, mint *Dés László*, *Gerendás Péter*, *Somló Tamás*, de büvészkedett *Hajnóczy Soma* volt lauderes tanuló, aki ma már világbajnok, szerepeltek *Béres Eszter*, *Stern Dániel*, *Dés Andás* volt növendékeik és jelenlegi tanulóik is. Vendégeik között volt az alapító *Ronald S. Lauder*, *Aliza Bin-Noun*, Izrael Állam nagykövete, *Eleni Tsakopoulos-Kounalakis*, az Egyesült Államok budapesti nagykövete, a magyar szellemi élet számos kiemelkedő szereplője és természetesen az iskola tanárai, jelenlegi és volt diákjai, valamint szüleik. Az este sokan elmentek azok közül, akik 20 évvel ezelőtt szerepet játszottak az iskola létrejöttében, így az alapítók, a korábbi és jelenlegi kuratórium tagjai, a Hitközség vezetői, az oktatásügy legkiválóbb szakemberi közül azok, akik annak idején támogatták az iskola létrejöttét.

A gálán vehette át *Szeszler Anna* főigazgató a *Feldmar-Körösy Díj* jubileumi különdíját. A *Feldmar-Körösy Díj* – amelyet egy Izraelben élő család alapított – célja olyan pedagógusok kitüntetése, akik kiemelkedően fontosnak tekintik a Lauder-iskola nevelői szerepét, s erősítik az iskola közösségi tudatát.

A jutalmazott személyében ez a kettős elvárás maradéktalanul teljesült. Megújulásra kész szakmaisága mellett elsődlegesen fontosnak tekinti a közösségi szellem erősítését abban az intézményben, amely most nő ki a gyerekekből. A kitüntetett – személyében és munkájában egyaránt – elkötelezett híve azoknak az egyetemeres értékeknek, amelyeket a díjban a Körösök kívántak megjeleníteni, mint ahogyan a zsidó hagyománynak is – ami a díjban a *Feldmar-örökség*.

A díj kifejezi és megköszöni annak az embernek a munkáját, aki nélkül sem az iskola pedagógiája, sem a szervezete nem jöhetett volna létre, s aki a Lauder-iskola csapatában örökös csapatkapitányságot vívott ki magának.

Merényi Szonja

Jom háácmáut 62.

Izraelben éjjel-nappal pezseg az élet

Schöner Alfréd főrabbi, az ORZSE rektora évekig élt Izraelben, és azóta is rendszeresen vizsgálókat. Vallása, családja, identitása összeforrt a zsidó állammal, emellett kiváló ismerője és lelkes tanulmányozója a magyar kultúrának és építészetnek. Ríporterünk, Szilágyi Iván Péter az első találkozásról és a mostani Erecről kérdezte.

– Rektor úr, köztudott, hogy ön Izrael „szerelmesei” közé tartozik. Mikor járt először Erecben, és milyen volt az első találkozás?

– 1984-ben tudtam először kimeni. Scheiber Sándor professzor úr vezetésével látogatott ki az első hivatalos delegáció a diplomáciai kapcsolatok 1967-es megszakítása óta. Én a második csoporttal utaztam ki, világi és vallási vezetőkkel, többek között Schweitzer József és Domán István professzor urakkal.

Égészen döbbenetes élmény volt, hiszen 84-ben harminchat éves voltam, és még nem láthattam Izraelt. Az országot, amely mindennapjaim része volt: vallásos családban nőttem fel, rabbi lettem, és a napi ima során mindig megemlékeztem róla... Azonban nem mehettünk ki, és nem élhettem át személyesen. Nagyon fájt a hiánya.

Látogatásunk egészen különleges volt, több mint 100 darab használaton kívüli és javíthatatlan tóratekereszt vittünk magunkkal vidéki és budapesti körzetekből. A Templom-hegyen szaknyelven „elrejtettük” őket, igen felemelő és közérdeklődést kiváltó esemény volt. Minden újság a „magyar zsidók” látogatásával foglalkozott. Korábban is utaztak ki Magyarországról, legálisan vagy illegálisan. Rabbik azonban nem mehettek.

Első utunk a Siratófalhoz vezetett, ahonnan a hagyományos irodalom szerint sosem távozott el a „Sehiná”, az isteni glória. Aki odaáll a Siratófal felé, imádkozik vagy megérinti, találkozik a történelemmel és egy mély, mindig jelen lévő transzcendentális erővel.

– Hogyan és miért „rejtették el” a régi tórákat?

– Ezek olyan tórák voltak, amelyeket már nem lehetett „meggyógyítani” betegségekből. A zsidó ember szent könyveinek maradványát sem semmisíti meg. Eltemetjük vagy „elrejtjük” őket. Régi anyagokporsókban kerültek végső nyughelyükre.

– Megdöbbenő és megható, ahogy vallásunk kezeli és óvja a tapintható világ értékeit. A Tóra fáinkat emberhez hasonlítja.

– Amikor a zsinagógában kiveszszük és körbeviszük tóráinkat, a hívek megérintik, és egy csókot lehellenek rájuk. Nem véletlenül. A tóra terekseinek fáját úgy hívják, „éc chájim”, az „élet fája”. Az állija, azaz a tórához való felmenetel spirituális emelkedés. Még akkor is, ha a zsinagógával egy szinten van a tóraolvasó asztal.

– Annyi év után mit érzett, amikor megtudta, hogy ellátogathat Izraelbe? Mit szeretett volna feltétlenül megnézni?

– Először a klasszikus ún. „turistahelyeket”, amelyek számomra persze ennél sokkal többet jelentenek. A Siratófalat, a Jad Vasemet, elmentünk Herzl Tivadar sírjához, majd Tel-Aviv, az Izrael és a Biblia Múzeum következett. Találkoztam az izraeli magyar ajkú jisiv vezetőivel, az Izraelbe áttelepült legendás rabbi-generáció jó néhány tagjával: például József Károly főrabbiával, Yehuda Cvi Moskovits professzorral, Meir Weisz professzorral, a korábbi debreceni főrabbiával, aki a soá után közvetlenül vándorolt ki Izraelbe és lett a Bar-Ilan Egyetem, majd a Héber Egyetem tanszékvezető tanára.

Számomra első izraeli utam a találkozások napjait jelentette, találkozás Izraellel, a zsidó múlttal, nagy rabbijainkkal és nem utolsósorban családom jelentős részével, akiket az utazási tilalom miatt korábban nem láthattam. Unokatestvéreim közül négyel először találkoztunk, sajnos már mind meghaltak. Akkor derült ki, hogy két Schöner Zsuzsi van: az én lányom és az unokatestvérem lánya, aki Natanján él. Családom három generációjával ismerkedhettem meg, unokatestvérekkel, gyerekekkel és unokáikkal. Addigi családom kinyílt, kibővült, ma 90–95 százalékuk Izraelben él.

– A szocializmus éveiben hogyan tudtak kapcsolatot tartani velük?

– Legálisan sajnos nem nagyon. Levelt írni és kapni lehetett, ezek azonban csak jelképes híradások voltak. Mint egy intés a távolba. Lénye-

ges dolgokról nem lehetett beszélni: „Hogy van a család, milyen volt a gyerek bizonyítványa?” Néhanapján csomagot is küldtek, de csak kalandos úton. Akkoriban jelent meg Leon Uris Exodus című műve, amelyet részletekben, cipőbe csempészve kaptunk meg. (Az Új Kelet is közölte, a lap, amely kulcsfontosságú

értékmentő és -teremtő szerepet játszott magyar és izraeli zsidók között – SZIP.) Az ellenőrök csak a lábbelket látták, beljükk már nem néztek... Telefonálni lehetett, kintről is hívhattak minket. Persze lehallgattak minden beszélgetést.

Visszatérve első utunkra, látogatást tettünk az izraeli belügyminisztériumban, amelynek vezetője, Burg miniszter úr, kiváló és lenyűgöző politikus volt. Kölcsonösen bemutatkoztunk, majd egy egészen váratlan javaslattal fordult a delegáció tagjaihoz: „Önök vallásos emberek, és én is az vagyok, javasolom, hogy vegyünk elő egy talmudot!” Ott ültünk, és az első félórán talmudot tanulunk. Közösen, ami különös báj és szépséget adott ennek a sajátos diplomáciai látogatásnak. Hamar kiderült, hogy a talmud betűi a kilométerek ezrei ellenére is közösek, és összekötik a zsidóságot.

– A magyar ajkú zsidóság képviselői annyi év után miről érdeklődtek először?

– Nem akartak hinni a szemüknek, ahogy mi sem... Mai ésszel fel nem fogható, milyen érzés volt, hogy kiutazhattunk. Ma szabadság van, szabadon és bármikor el lehet menni Izraelbe, csak kimegy az ember a repülőtérre és vesz egy jegyet.

Egy olyan rabbi-generáció tagjaival találkoztunk, akik a szeminárium aranykorában végeztek, és a legna-

gyobbaknál, Hevesinél, Blauánál tanulhattak. Látni őket, kezét fogni velük és hallani hihetetlen bölcsességüket – elképesztő élmény volt. Mindannyian úgy éreztük, hogy nem váltunk el, csak a történelem szétszakított bennünket.

– Magyarországról, az itteni ismerősökről és a közösségről kérdezgettek? Kivándorolt hitestvéreink híresei voltak hazaszeretetükről.

– Szinte kivétel nélkül a soá után alijáztak, amely beárnyékolta életüket. Mélyen elkötelezett cionisták voltak: Izraelbe érkezésüket nem emigrációként, hanem hazatérésként élték meg. A magyar nyelvet, kultúrával és családdal kötött aranyfonaluk sosem szakadt el. Emellett egy borzasztóan megbántott nemzedék volt, úgy érezték, hogy hazájuk cserbenhagyta őket. Sosem tudták feloldozni, hogy a haza nem egyenlő a szülőfölddel. Attól válik hazává, ha megvédi állampolgárait, és nem szolgáltatja ki őket... Szívvel és lélekkel szolgálták Magyarországot, a 40-es évek kataklizmája során viszont a kiszolgáltatottság és számkivettség lett osztályrészük. Ezt nem tudták feledni.

– Beszéltek, egyáltalán tudtak szólni a borzasztó időről?

– Volt olyan, aki soha többé nem volt hajlandó magyarul beszélni, akora volt benne a fájdalom. Aztán

– Az első úthoz, élményekhez képest mennyit változott Izrael?

– Első utunkon csak a napfényt láttuk, Izrael reális arcát és hibáit nem. Elárasztott a történelmi pillanat. Később a családommal együtt alijáztunk, tizenkét éve tértünk vissza Magyarországra, célunk mindig a tanítás volt. Minden évben hat hetet kint töltünk. Izrael életünk integráns része ma is. Visszavonhatatlanul. Az az ország, amely egyik oldalon atyáink földje, a kontinuitás, majd az 1948-as újjászületés csodájának helye. Isteni akarat nélkül mindez nem lehetett volna végbe. Izrael sokarcú ország, amelyben jól megfér egymással a legfejlettebb technika és a jesivák világa.

Izrael tele van ambícióval, tehetséges emberrel és diplomáciai buktatókkal. Zseniális és szorgos, dolgos emberek lakják, akik a mindennapok során sokat vitatkoznak, de nagyon összetartanak háború, baj idején.

A Közel-Kelet egyetlen valós demokráciája, amelynek parlamentjében időnként elképesztő vitákat hallani. Egy ország, amely több mint 60 esztendeje harcol azért, hogy közvetlen környezete ismerje el. A feszültség mind a mai napig kitapintható... Négy háborút éltem meg Erecben, amelyekhez nem lehet hozzászokni. Apaként végigélni, hogy fiam harcol, borzalmas érzés.

A feszültség mellett viszont pezseg az élet, ha kimegy egy Maccabi-Tel-Aviv meccsre, valami hihetetlen lelkesedéssel találkozhat. Tel-Avivra szokták mondani, de az egész országra igaz: megszakítás nélkül, napi 24 órán keresztül él.

Izrael igaz barátját veszítette el

Lech Kaczyński lengyel államelnök tragikus halála nemcsak Európában, de Izraelben is fájdalmas megdöbbenést váltott ki. Simon Peres államelnök és Benjamin Netanjahu kormányfő táviratukban hangsúlyozták: egyek vagyunk a lengyel néppel a nagy tragédiában. Avigdor Liberman külügyminiszter szavai lényegre törően fejezik ki az izraeli közvélemény érzését: Lech Kaczyński Izrael és a zsidó nép igaz barátja volt!

Lengyel zsidó források beszámolnak róla, hogy vasárnap délután a varsói és a krakkói zsinagógában gyászistentiszteletet tartottak.

Az auschwitzi Élet Menetén részt vevő izraeli küldöttség tagjai zászlójukra fekete szalagot kötöttek együttérzésük jeléül.

Keresse a hírlapárusoknál és az Inmedio Relay boltokban!

PÖNEM magazin

Előfizetés: Pónem, 1242 Bp., Pf: 294, email: ponem@freemail.hu

225 Ft

MARGITAI ÁGI

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

A legnagyobbak a nagyok között

Sirota Sándor

Áldott emlékü Kármán György barátom mesélte: fiatal muzsikus volt, amikor egyszer a Dohány utcai zsinagógába hívták Lisznyai Gábor orgonaművészt helyettesíteni egy esküvőn. A kántori funkciókat Ábrahámsohn Manó végezte, aki a szertartás után megkérdezte: „Fiatal-ember, maga hol orgonál?”

Gyuri válaszolt: a Frankel Leó úti templomban. Mire Ábrahámsohn: „Igen? És ki SÍR-OTTA-n???”

Manó bácsi csípős humora, ötletes szójátékai nem kímélték kollégáit, sőt barátait sem. Sirota Sándor a legközelebbi barátai közé tartozott, egymást kölcsönösen tisztelték, becsülték, ugyanakkor kölcsönösen ugratták is.

Sirota a lágymányosi, Bocskai úti templom 1957-es újraavatási ünnepségén hallottam először. Apám róla is mesélt, akárcsak Ábrahámsohnról és a többi nagynevű kántorról, akiknek teljes névsora, pályafutásuk leírása egész köteteket töltene meg, hiszen abban az időben még a kántorságnak ha már nem is az arany-, de legalábbis az ezüstkorát éltük.

A templomavatás Sirota felemelő Ma Tajvu imájával vette kezdetét. Kellemes csengésű hangja, szépen frazeált előadása megragadott, bár akkor ezt még így szavakkal kifejezni, megokolni nem tudtam, csupán azt éreztem, hogy nagyon szép és igaz, amit hallok.

Kántori pályafutásának első fontos állomása Veszprém volt. Onnan került Budára, az Öntőház utcai zsinagóga kántori pulpitisára. A második világháborúban megsérült épületet lebontották, a budai hitélet központja a Frankel Leó úti zsinagógába tevődött át. A Főkántor úr ott lakott, ott volt a lakása a templomot körülölelő bérház emeletén. A Budai Hitközség kétségtelenül az egyik fénykorát élte dr. Benoschofsky Imre főrabbi szellemi vezetése alatt. Az Adler Illés és Kiss Arnold nagyságrendű rabbik méltó utóda volt ő, mind szónoki értékében, mind intellektusában és lelkipásztori minőségében. Nagyszerű és avatott segítőtársra lelt Sirota főkántor személyében. Kettejük jelenléte a hívekre nagy vonzerővel hatott. Neve után ítélve lengyel eredetű családból származott. A Főkántor úr felmenői közt több kántor is volt, köztük valamely oldalági rokonság révén a legendás Gershon Sirota, akit Caruso is meghallgatott, és azt mondta: ennek az embernek kellene a Metropolitánban énekelni – akár helyettem is.

Sirota szép lírai bariton hanggal, nagy zenei kultúrával és óriási kántori tudással rendelkezett. Hangjának nem a mérete, inkább a szépsége hódított. Nem az Ábrahámsohn-féle hatalmas orgánium volt az övé, bár a megfelelő pillanatokban megvolt a szükséges ereje. Legnagyobb erénye az imádságából fakadó melegség, beleérzés és tudatos kifejezés volt. Érzett és értett – e két adottság tette nagy kántorrá.

Káprázatosan széles repertoárja volt. Az orosz-lengyel kántortradíciót épp olyan jól ismerte és kezelte, mint a német-osztrák stílust. Jól zongorázott, és imádott oktatni. Apámmal sok időt töltöttünk vele a Budai Hitközség kultúrtermében, ahol a zongorához ült, és érdekes, különleges melódiákat osztott meg velünk. Egyszer egy OMNOM KÉN-t énekelt nekünk, amit egy felvidéki, lengyel eredetű kántortól tanult meg egész fiatal korában. Szemben a mindannyiunk által ismert és alkalmazott Sulzer-féle, könnyen megje-

gyezhető, méltán közismertté vált melódiával, ennek a dallamnak jóval több köze volt a szöveg tartalmához, legalábbis bizonyos versszakok értelméhez. Ez a 12. századból, rabbi Yom Tobtól eredő Pijut (dicsimnusz) megkívánná a könyörgő hangvételt. Sirota megmutatta, hogyan és hol vált egyik dallamról a másikra. Elmagyarázta, hogy szerinte mikor indokolt a sulzeri indulószerű, keményebb intonáció, és hol kell inkább a puhább, alázattal telibb melódiá.

Egy másik emlékem Sirota Sándor örökbecsű tanításaiból egy, a Sz'lichesz imarendből vett HÁN'SOMO LOCH fejezet. Valami gyönyörűséges, szívbe markoló, ugyanakkor kellemes és egyszerű melódiával énekelte. Amíg élek, mindig sajnálni fogom, hogy ezeket a melódiákat nem jegyeztem le. Eltűntek, elszálltak a hangok. Elmentek vele együtt a dallamok, és senki nincs ma már, aki akár egy töredékükre is emlékezne.

Talán valamelyest szakmai velejáró, de mindenestre gyakran előforduló körülmény, hogy a kántorok fejlett, jó humorérzékkel rendelkeznek. Sirota is ilyen volt, amolyan „schlagfertige”, azonnali rögtönzésre kész, ízes humorú ember. Szerette hallgatni Iczkovic bácsi (Iczkovic Mór másodkántor) kissé idegenes, tört magyarságú beszédét, különösen egyes szavak esetében. A beszélgetést úgy forgatta, hogy azok a szavak

mindig előjöjjenek. Számítalan zsidó viccet, kántor anekdotát tudott, ezeket bölcs, kissé hamiskás mosollyal adta elő.

Értékével tisztában volt, főkántori címét önérettel, méltósággal, nemes tartással viselte. Vele talán nehezebb volt olyan meleg, emberközelségű kapcsolatot kiépíteni, mint Ábrahámsohnal, de oktató, figyelmeztető szavai örökre élnek azokban, akikkel megosztotta őket. Határozott elgondolásait, szakmai véleményét nyíltan kimondta. Úgy érezte, ezzel van leginkább mások segítségére.

A temetésén is ott voltam. Benoschofsky Imre főrabbi felidézte az együtt töltött budai éveket, a sok felejthetetlen istentisztelet emlékét. Felidézte Sirota igazi kántori, főkántori lényét, nagy tudásából eredő határozottságát, minden iránt érdeklődő egyéniségét. A főrabbi szavai mellett örök emlékként őrzöm a magyar hitközségek akkori elnökének, Sós Endrének búcsúztató mondatát: HULLANAK A MAGYAR ZSIDÓ SZELLEMISSÉG KIEMELKEDŐ EGYÉNISÉGEI... LEHULLOTT ISMÉT EGY LEVÉL A ZSIDÓSÁG FÁJÁNAK DÍSZES LOMBKORONÁJÁRÓL...

Amikor rájuk, a Nagyokra gondolok, megkérdőjelezem a közhelyé vált megállapítást, mely szerint nincs pótolhatatlan ember. De igenis van!

(Forrás: www.or-zse.hu)

DEUTSCH GÁBOR

Mesék és példázatok

Végházi István gyűjtése

Az Igazság gúnya nélkül bandukolt a piacon az emberek között. Észre sem vették, meg sem hallgatták. Megszánta a Mese, kölcsönadta díszes ruháit, ékszereit, az Igazság így ment a sétatérre, körülvették, élvezettel hallgatták minden szavát, elfogadták tanácsát.

Könyvének előszavában írta e gondolatokat Végházi István rabbi, aki funkcionált Gyöngyösön, Debrecenben, Győrött, Budán, majd 1962-ben családjával Dél-Amerikába távozott, s Brazíliában, Argentínában, Kolumbiában vezette a hitéletet. Utolsó 19 évét Chilében töltötte, közmegelegedésre. Ha az előadásait poénra épített példázatokkal fűszerezte, akkor ezen nem is csodálkozunk. Heller Bernát írta egy második világháború előtti zsidó mesekönyv bevezetőjében: Bár Kappora egy falánk társaságnak, miközben tállaltak, 300 mesét mondott el, kihűlt az étel, mert a jó étvágyáról híres hallgatóság a sok érdekes történetet annyira figyelte, hogy az evésről elfeledkeztek.

Szerzőnk, számos tudományos társaság jelentős személyisége, 5-től 99 éves korig ajánlja írását. Gond lehet zsidó családokban, hogy mit meséljünk este a gyerekeknek. A hagyományos mesék: Hauff, Andersen, a népmesék stb., rendelkeznek erkölcsi tanulságokkal, nem kell őket mellőzni, de a Tóra, a Talmud történetei, a midrás legendái olyan kincsek, amelyekből bőségesen lehet meríteni. Végházi mester is megteszi ezt. A befejező epizódok Salamon királyhoz kapcsolódnak. De a 68 példázat jelentős része az újabb korban született bölcs rabbik szájából származik, vagy népmesei figurák, mint a szefárd közösségben ismert Djoha mondái nyo-

mán íródott. Ezen többségében másfél oldalas, rövid történeteknek mindnek van fontos, meghatározott tanulsága, ezért nevezhetjük őket mesés példázatoknak. Esti altatónak is megfelelnek kicsinyek számára, akik bizonyára szépeket álmodnak majd. De ajánlható pedagógusoknak is, akik szemléletesebbé, érthetőbbé, érdekesebbé tehetik a példázatokkal óráikat.

Néhányat említsünk meg szavaink bizonyítására. Egy gazdag ember mindig gondokkal volt terhes. Bezzeg szolgája vidáman végezte napi munkáját, gazdája irigykedve tekintett hát rá. Barátja figyelmeztette, a 99-es csapdája a szolgát is megkeresheti. Ki is próbálták. Téli erszényt tettek a jámbor szolga ajtaja elé, akinek öröme határtalanul látszott, amikor megtalálta: ehret szép ruhákat családja számára, vehet finom falatokat, gyerekeit jó iskolába járathatja. Addig tartott a jókedve, amíg meg nem számolta az aranyakat: 99 volt. Úgy érezte, egyet egészen biztosan elloptak belőle. Megkárosították egy arannyal. Micsoda szerencsétlenség. Ezt a keserűséget nem tudta megemészteni. Annnyira, hogy az arany már nem is boldogította.

Ennek ellenkezője a két testvér története. Az egyik családban élt, a másik magányosan. Mindkettőnek jó termést hozott az esztendő, illetve az Örökkévaló kegye. A magányos gondolta: nem igazság, hogy ugyanannyi termett az én földemen, mint az övé, holott ők többen vannak hozzá. Nekik nagyobb rész dukál. Majd éjszaka odamegy, és visz a magából testvérének. Fivére fejében pedig az járt, a magányos embert nincs, aki segítse. Nehezebb az élete, mint az övé, visz a maga terméséből a másiknak. Éjjel mind a két testvér kévével megpakoltan osont át a másikhoz, meglátták egymást, vállukon a kévékkel, nagyon meghatódtak, s ezentúl még jobban szerették egymást.

Említettük a török irodalomban hasonló Djoha alakját, érdekes, hogy hasonló eseteket nálunk is regéltek mint megtörtént Máramaroszigetről. A kohána fiú kalandja a pesti kávéházban, amelyet a Frakk a kávéban címmel fel is dolgoztunk, lényegében hasonló tanulsággal járt. Djoha, egy meghívásnak eleget téve, munkából sietve, hétköznapi ruhájában tért volna be, de a szolgák nem engedték be a házba. Hazament, ruhát váltott, tisztelttel fogadták, a főasztalhoz vezették. Ő ott felöltötte ujját a levesbe mártotta. Mert, mint mondta, a ruháját látták vendégül, és nem őt. Úgy látszik, a mese nem ismer határokat.

Befejezésül még egy kis történetet ismertessünk ízelítőül. Annyi kívánczik tollunkra, hogy bizony nehezen válogatva gondolkodtunk a kazár legenda vagy a Szent Fal között, mind a kettő jó példa, mégis a Szent Fal mellett döntöttünk.

Amikor építették a Szentélyt, a munkából mindenki derekasan kivette a részét. A gazdagok vagyonukkal a keleti fal építésének költségéhez járultak hozzá, jó munkásokat alkalmazva a megvalósításához. A nemesek és a papok a lépcsőket, oszlopokat, illetve az utóbbiak a függönyöket, a frigyiládát, a Szentek Szentjének berendezését kapták feladatuk. A szegények a nyugati falat. Nehezen haladtak, mert bányászni kellett a követeket, távolról szereztek be az anyagokat, s nem volt pénzük munkásokat fogadni, maguk csináltak mindent. Ezért kedves ez az Örökkévalónak. Megmaradt ez a fal, amelyet a Teremtő nem hagy el soha.

A könyv ízléses külalakban, kedves rajzokkal, jól olvasható betűkkel került az Olvasó kezébe, aki gyerek is lehet. Jó kézbe venni. Igen szép és hasznos ajándék. Magam most is őrzöm a Kincskereső fa című mesekönyvet, amelyet 1940-ben adtak ki. A most bemutatott kötet is megőrzésre méltó. Bizonyára a kicsinyek közül sokan meg is teszik majd.

A szöveget gondozta, szerkesztette és a címlapot tervezte: F. Merényi Ágnes. Rajzok: Luis Carrasco M., Javier Valencia C.

Emlékezni és emlékeztetni mindannyiunk kötelessége!

AZ ÉLET MENETE

ISMÉT BUDAPESTEN

ÁPRILIS
18.

TALÁLKOZÓ:
XIII. Újpesti
rakpart 11.
17.30

KÖZREMŰKÖDŐK:

MŰSORVEZETŐ: SZIRMAI NORBERT
A RÁDIÓ C MUNKATÁRSA

MAGNA CUM LAUDE EGYÜTTES

PROF. DR. SCHÖNER ALFRÉD
REKTOR-FŐRABBI

ZOLTAI GUSZTÁV A MAZSIHISZ
ÉS BZSH ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA

NÉMETH SÁNDOR A HIT GYŰLEKEZETE
KÖZÖSSÉG VEZETŐ LEKÉSEZE

SIVARAMA SZVÁMI A MAGYARORSZÁGI
KRISNA TUDATÚ HÍVÓK KÖZÖSSÉGÉNEK
VEZETŐJE

PETROVICS PÉTER KÁNTOR

HERNÁDI JUDIT SZÍNŰVÉSZ

GERENDÁS PÉTER ELŐADÓMŰVÉSZ

KÁLLOY MOLNÁR PÉTER SZÍNŰVÉSZ

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Hittanoktatás a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden csütörtök este fél hétkor. 06-20-311-9402.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelém címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermekek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Könyvnyomtatás, színes nyomtatás, fénymásolás, plakátnyomtatás. Messenger: +36-20-934-9523, www.rcontact.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra hához megyek. 06-20-551-4580.

Tóratekeresek, tfilinek és mezűék számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalmi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gázkészülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

Pöttyös bögréjéről a hagyatékaig felvásárolom, szemetét elszállítatom, lakását utána összetakarítom. Harsányi Ildikó, 06-30-209-3463.

GYŰJTŐ VÁSÁROLJA magyar nemes festők műveit: Berkes Antal, Czöbel Béla, Deák-Ébner Lajos, Kádár Béla, Lotz Károly, Márfy Ödön, Molnár C. Pál, Scheiber Hugó, Szónyi István, Vörös Géza stb. 06-20-476-7144.

24 m²-es üzlethelyiség kiadó a VII. ker., Síp utcában, hosszú távra. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5568 telefonon.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

GYŰJTŐ vásárol magas áron: ezüsttárgyakat, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat, gyümölcstálakat, evőeszközöket (hiányosat is), zsidó kegytárgyakat stb. 06-20-476-7144.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszközöket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiát, herendi, meissen, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali és asztali díszőrákat, antik, barokk bútorokat, ta-

bernakulomot, szekreteret, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatékkért első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN**. Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER., BATHYÁNY U. 10.** (Mária térenél). **TEL.: 201-6188, 06-20-323-4104.** E-mail: kastelyberendezese@t-online.hu

Lépcsőházak, irodák festését, pincék, padlások lomtalánítását, takarítását vállalom. 06-70-216-0234.

Eladó IX., Lónyay utca elején tulajdonostól 52 m²-es, szoba-hallos, galériás, utcai, III. emeleti lakás liftes házban. Cirkófűtés, felújított. Irányár: 16,8 millió Ft. 06-30-251-6948.

Fejfájásos és derékfájásos panaszaival forduljon hozzám. Dr. Rosenberg Ágnes ideggyógyász rendelése Budapesten, a Szent István krt. 10.-ben. Időpont-egyeztetés: 06-20-957-2975.

AKCIÓ! Kiszállási díj 0 Ft. Nálunk nincs megkezdett óra és kis munka, nálunk minden munka a megrendelőért van. 10 éves tapasztalat és odafigyelés. Az INCH BT-nél most szezon végi karbantartás. Fali- és állókazánok tisztítása, nyári leállítása. Víz-

és fűtésszerelés, azonnali duguláselhárítás (gyorsszolgálat). Szezon előtti akció! Split és mobil klímák tisztítása, karbantartása. Lakatosmunkák, ajtók, ablakok szigetelése, faipari munkák. Festés, mázolás, hideg-meleg burkolás. Nyugdíjasoknak és kisjövedelemmel rendelkezőknek az anyagdíjból 20% kedvezményt ad a cég. A 06-30-274-7370, illetve a 06-30-530-7390 számon várjuk megrendelésüket. E-mail cím: inch.bt@gmail.com, web: www.inchbt.atw.hu

Fogtechnika! Fogsorok javítása, készítése, nyugdíjasoknak árkedvezménytel. Igény szerint hához is megyünk. Bejelentkezés: +36-30-398-3107.

Használja a számítógépet, de nem tudja? Megtanulhatja számítógépes szakembertől. +36-30-462-4580.

Rákóczi út elején csendes, egyszobás, összkomfortos lakás igényes turistáknak vagy hosszú távra kiadó. Tel./fax: 351-1615.

HÁZASSÁG

20 év tapasztalattal várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi1@vivamail.hu

Tisztelt Adományozó!

Köszönjük, hogy az elmúlt években adója 1%-ával ortodox hitközségünket és iskolánkat támogatta. Kérjük, idén is segítse adója 1%-ával a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget (technikai száma: 0107), másik százalékkal pedig az Amerikai Alapítványi Iskoláért Alapítványt (adószáma: 19700557-1-42). Adományát előre is köszönjük. Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség.

A Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány Budapest ezúton köszöni a számára befizetett összesen 41 711 Ft-ot, mint a 2008. évre vonatkozó szja 1% utalását. Az összeget a chanukka ünnepségre használtuk fel. Kérjük, idén is ajánlja fel személyi jövedelemadójának 1%-át részünkre.

Adószám: 18170696-1-42.

Az alapítvány az alábbi közhasznú tevékenységeket folytatja: szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység. Felajánlását előre is köszönjük. Kurcz Tamásné kuratóriumi elnök.

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2008. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 69 748 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2009. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. **Adószámunk: 18927467-1-19.**

Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-ával támogassa a Magyar Hallássérült Zsidó Egyesületet (MHZSE), hogy minél több zsidó programhoz tudjunk segítséget nyújtani.

Adószám: 18055146-1-42

OTP-számlaszám: 11713005-20418083

Felajánlását előre is köszönjük.

Szigeti Gyöngyné elnök

Kérjük, ajánld fel a **Hillel Alapítvány**-nak adód 1%-át! Adószámunk: **18109070-1-41**

Alapítvány a Magyar Zsidó Ifjúságért (Almazsi) Alapítványunk a Hasomer Hacair fő támogatója.

Köszönjük, hogy 2009-ben adójként egy százalékkal minket támogattak. Kérjük, ez évben is a támogatásukat, hogy minél több programhoz tudjunk segítséget nyújtani. Alapítványunk közhasznú szervezet.

Adószámunk: 18160855-1-42

Közegi Lajos kuratóriumi elnök

A Mazsihisz Szeretkórházért Közhatalmi Alapítvány kéri, hogy személyi jövedelemadójának 1%-áról az alapítvány javára rendelkezzen. Az alapítvány célja: a Mazsihisz Szeretkórházban a korszerű betegellátási struktúra kialakítása, az intézmény egészségügyi, rehabilitációs, ápolási tevékenységének támogatása, továbbá a kórház mindennapos működésének – a hitéleti követelmények megtartásának – folyamatos segítése.

Adószámunk: 18173503-1-42
Köszönjük a támogatását!

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a ma már igen idős Jad Vasem-kítüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatával zsidó üldözötteket mentettek meg.

Igaz Emberekért Alapítvány

Adószám: 18040094-1-42

Kérjük, hogy lehetőség szerint külön adománnyal is fejezze ki hálóját a Jad Vasem-kítüntetettek iránt, a vérszorosokban keveseknek tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

Tisztelt Adományozó!
Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 14 éve működő

Cödoko Zsidó Szoc. Nevelési és Kulturális Alapítvány részére ajánlja fel.

Alapítványunk zsidó intézmények (kórház, szoc. otthon, klubok, oktatási intézmények) és a zsidó könyvkiadás támogatásával foglalkozik.

Adószám: 18049196-1-42.

Adományát előre is köszönjük. Az alapítvány kuratóriuma.

Kérjük, hogy az adójából a társadalmi szervezetek számára áttultható 1%-ról alapítványunk javára rendelkezze!

Köszönjük! **Frankel Zsinagóga Alapítvány.** Adószám: **18114878-1-41**

Köszönetünket fejezzük ki, hogy több éven át személyi jövedelemadója 1%-ával támogatta a **Szegedi Zsinagógaért Alapítványt**. Most is erre kérjük: segítse elő a 107 éves csodás új zsinagóga és ugyanennyi idős székházunk – benne szociális otthonunk, imatermünk – rekonstrukcióját. Idén a zsinagóga öltözőjének felújítását tűztük ki célul a bevételből.

Adószámunk: 18451621-2-06

Kérjük, egyidejűleg támogassa a **Mazsihiszt** is másik 1%-ával, **technikai száma: 0358.**

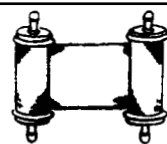
Az Alapítvány Kuratóriuma

Köszönetünket fejezzük ki, hogy személyi jövedelemadója 1%-ával támogatta a **Hagyomány Szegedi Zsidó Szociális Alapítványt**, amelynek fő feladata a szegedi szeretetotthon fejlesztése, a szegedi temető építményeinek helyreállítása, a hagyományörzés. Kérjük, idén is legyen támogatónk.

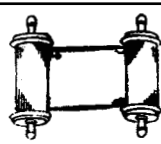
Adószámunk: 18460887-1-06

Kérjük, egyidejűleg támogassa a **Mazsihiszt** is másik 1%-ával, **technikai száma: 0358.**

Az Alapítvány Kuratóriuma

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Ápr. 16.	Szombat reggel Ápr. 17.	Péntek este Ápr. 23.	Szombat reggel Ápr. 24.
Hősök	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.30	9.30	19.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfaluvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Békkocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.30	8.00	19.40	8.00
Alma u. 2.	19.30	8.45	19.40	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	19.00	7.30	19.45	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	19.00	9.30
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	19.30	9.00	19.40	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.20	8.00	19.20	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.20	8.00	19.20	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Április 16. péntek	Ijjar 2.	Gyertyagyújtás: 7.15
Április 17. szombat	Ijjar 3.	Szombat kimenetele: 8.24
Április 19. hétfő	Ijjar 5.	Jom házikáron
Április 20. kedd	Ijjar 6.	Jom háácmaut
Április 23. péntek	Ijjar 9.	Gyertyagyújtás: 7.25
Április 24. szombat	Ijjar 10.	Szombat kimenetele: 8.35

A BZSH Hunyadi téri templomkörzete

(VI., Hunyadi tér 3. félemelet)

2010. április 18-án, délután 16 órától

alkalomhoz illő programmal emlékezik meg

jom házikáronról (04. 19.) és **jom háácmautról** (04. 20.).

Dróse, Bittner Judit énekesnő számai, valamint 3+1 kántor (Kerekes Béla, Vencel György, Nógrádi Gergely és a házigazda Kozma György) előadása teszi még emelkedettebbé a délutánt.

A közreműködőket Pásztor Raymond kíséri zongorán.

Bőséges és kóser falatok várják az érdeklődőket.

A műsor 1 óras, arra gondolva, hogy aki szeretne részt venni az Élet Menete eseményén, odaérjen.

MAGYARORSZÁGI HOLOKAUSZT EMLÉKNAP

MEGEMLEKEZÉSEK A FŐVÁROSBAN
2010. ÁPRILIS 16-18.

TISZTELT EMLÉKEZŐ HONFITÁRSAINK!

Emlékezzünk ismét közösen!

Részvételével, emberi tanúságtételével álljon mellénk a kirekesztéssel és a gyűlöletkeltéssel szemben.

ÁPRILIS 16-ÁN

14.00 ÓRAKOR

IX. Páva utca 39.

Simon Wiesenthal díjátadó ünnepség,

Késői hazatérők c. kiállítás megnyitója

a Páva utcai Holokauszt Emléközpontban

Információk: www.hdke.hu

ÁPRILIS 18-ÁN

16.00 ÓRAKOR

VI. Andrássy út 60.

Emlékkoncert a Terror Háza Múzeum előtt.

Információk: www.terrorhaza.hu

17.30 ÓRAKOR

XIII. Újpesti rakpart 11.

Az Élet Menete Alapítvány fáklyás

megemlékezése

Információk: www.eletmenete.hu

EMLÉKEZNI ÉS EMLÉKEZTETNI MINDANNYIUNK KÖTELESSÉGE!

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUBB

IB

KÁNTOR VOLTAM ÉSZAKON

Hová kerültem?

Stockholm után az ország második legnagyobb városa. Óriási kikötők, még nagyobb hajók, és az ehhez kapcsolódó pezsgő élet. Mármost a parton és közvetlen környékén. Mert a város... mint az egész ország. Közép-kelet-európai szemmel hallatlan nyugalom, kivéve a hétvégéket. Péntek estétől elszabadul a pokol. Ez ottani értelemben az, mert ilyenkor a fiatalok kabrióikba pattannak, és aránylag sok szesz benyálása után, hangos ordítások közepette szántják keresztül-kasul a belvárost. Másnap hajnalban az erdős parkokban, sok van belőlük, fénylenek a sörös-dobozok, amelyeket a hajléktalanok (ott is vannak!) zsákokba gyűjtenek és bevisznek a legközelebbi Bógóbe (áruházlánc), és az automatába betöltve kapnak néhány koronát. Ennyit a szervezett környezetvédelemről, ami ott prioritást élvez. Ezért tiszták az utcák, csodálatosak a parkok, és akkor a szemetelő országokból jövő turista vagy vendégmunkás százszor is meggondolja, eldobja-e a hulladékát. Nem dobja el.

A gyerekek már ebbe születnek bele, mivel ők gyakran találkoznak olyan utcai konténerrel, amely – beépített hangforrással – megköszöni, hogy a szemetét „beledobta”.

Parkok. A várost betérítik, erre járnak a helyi Űdvadsereg tagjai is, hogy koncertjeik után gyűjtsenek a rászorulóknak. Például a megrögzött alkoholistáknak is.

A vendégmunkás (kántor) az első hetekben nem is érti, honnan ennyi ittas ember, amikor az üzletekben csak alkoholmentes italokat árulnak. A vendéglátó informál: léteznek olyan speciális boltok is, amelyek viszont csak alkoholt árulnak. Ezek persze nem kocsmák, inkább hasonlítanak egy itthoni jobb gyógyszertárhoz, csak sorbaállítás nélkül: számot tépünk és várunk, míg a kijelzőn „megjelenünk”. A kóser borra kell a legkevesebbet vámi...

Bemutatkozás

A közösség – elmondották – most van „átmenetben” a reformból a konzervatív felé. És? – tudakoltam roszszat sejtve. Mit jelent ez számomra? Ez azt jelenti, hogy minden istentisztelet végén a záróimát svédül kell felolvasni. Meg kell mondjam, ez volt az első sikerélményem. Dicsérték a kiejtésemet. Akkor még nem sejtettem, hogy a dicséret nem személyemnek, nyelvérzékemnek szól, hanem a SVÉDNEK.

Az első szombati bemutatkozás követően odajön hozzám egy kis köpcös emberke, és így szól: semmi probléma, én majd megtanítom a kántor urat héberül olvasni. Retróézés fogott el. Ehhez hasonló aján-

Göteborg 3.

latot utoljára 1940-ben hallottam, amikor szüleim elvittek a Dob utca 35. szám alatti ortodox óvodába...

Amikor kételkedve, kezdő svéd tudással azt hittem, hogy fordítva érti az illető, vagyis nekem kell majd őt korrepetálnom – kijavított, és egyértelművé tette, hogy jól értettem.

Őn akar egy rabbit olvasni tanítani??? – kérdeztem őszinte megdöbbenéssel. Erre kezével jelezte, hogy részéről vége a társalgásnak.

Megkérdeztem Elemért, ki ez. Ne hülyéskedj – mondta barátián –, ez a

A göteborgi zsinagóga

leggazdagabb nyakkendőgyáros az országban, és még tagja a vezetőségnek is! Na, ez jól kezdődik – gondoltam.

Évek múlva, amikor ezt elmeséltem egy előttem ott működő, szintén magyar funkcionáriusnak, felvilágosított, hogy azt kellett volna mondanom: nagyon köszönöm, uram, hálás vagyok a segítségéért! Mondhattam volna. Csak az nem én lettem volna.

És még hol voltak az ünnepek... Közben beírtak bennünket egy intenzív nyelvtanfolyamra, amit örömmel vettem tudomásul, mert hát kiderült, a lakatlan sziget, a gyümölcsgyűjtés („tu bisvátra”) ott édeskevés lesz (lásd nyakkendőgyáros!)

A tanfolyamon csupa ellenség tanult együtt. Irániak, palesztinok, izraeliek, usztasák, neonácik és más „formátumok” a legnagyobb egyetértésben figyeltek, mivel nem egymás kiirtása, hanem a nyelv elsajátítása volt a cél.

Saját rabbija volt...

Elemér pedig ott örökölt fölöttünk. Ő egyébként tudta, hogy rabbi vagyok, két megbízható forrásból is. Az egyik a rabbidiplomám volt, amelyet máig ismeretlen okból mellékeltetett a kántorpályázatomhoz, a

másik ő maga, akinek egykori hitvese a rabbiképző tudós igazgatójának titkárnője volt akkoriban, amikor Elemér is eltöltött egy kis időt a szemináriumban. De mindvégig úgy csinált, mintha nem tudta volna...

Így tett például peszách után, amikor péntek este a szefira löchá dodit kezdtem énekelni. Megkérdezte, miért. Elmondtam. Egy pillanatra mintha beugrott volna nála valami az ott-honi időkből, elgondolkozott, majd rövidre zárva a vitát, közölte: majd megkérdezem a rabbimtól.

Ez nekem akkor új volt, mivel kiderült, az ő rabbija nem azonos a zsinagóga rabbijával.

Ez igen! – meséltem otthon. Az illető tobzódik a státuszszimbólumokban. Otthon fűtött vízű úszómedence, hobbikertészet, konditerem és még külön, saját rabbi is!

A család egyszerre, együtt, elismerőleg csettintett. Néhány nap után derült ki, hogy az „ő” rabbija valahol Amerikában él, és a szefira löchá dodiról közvetített véleménye alapján chábádnak tűnt... Akkor persze még se híre, se hamva nem volt a Chábádnak sem ott, sem itthon.

A lányok, a lányok a – Tóra előtt

Fiúk, lányok felkészítése a felnőtté avatásra, ez is a munkakörömböz tartozott. A lányok ilyenkor a tóra elé járultak, és énekelve recitálták a soros prófétai szakaszt, azaz máftirok voltak. A fiúk is, de hát ez nem olyan szokatlan.

A tanítás egyszerűnek tűnt, aranyos, szorgalmas gyerekek voltak. Csak hát a svéd törvények maximálisan védik a gyerekeket a felnőttektől, beleértve a szülőket is. Ha a szülő meglegyinti csemetéjét, az feljelengetheti a papát (vagy mamát). Én eddig nem jutottam a réam bízóttakkal, de azt tudomásomra hozták, hogy ott nem szokás a tananyag vizsgálódása, szemrehányás a felkészületlenségért – csak dicsérni szabad!

És ez nem csak a gyerekekre vonatkozik. Mindenre, ami svéd! Közébe, de igaz (és nem is egyedülálló), az ottani zsidók svédőbbek voltak a svédéknél!

Engem a kezdetektől menekültként kezeltek, ebbe belefért az is, hogy Elemér egy nap közölte, másnap délután 4 órakor meg kell jelenem egy részletes orvosi vizsgálaton(?) „mint minden új bevándorlónak”.

Nem új információként, de közöltem, hogy én itt szerződéssel dolgozom (egyre kisebb lelkesedéssel), nem menekült vagyok (és alighanem nem is leszek). A zárójeles részeket csak gondoltam...

Elmész és kész! Különben is, többen szóltak már, hogy nem látják rajtad azt a fenséges, megtisztelő érzést, hogy ez az ország befogadott – érted? –, hogy Svédországban lehetsz!!! Elemér mindezt extázishoz közeli állapotban adta elő.

Egyébként jól látták. Nem ragadt át rám az ő nagy hazafiságuk, valóban nem estem kék-sárgaságba...

(folytatjuk)

Kardos Péter

Schwarz a Kazinczyból

1952-ben, a kőkemény Rákosi-korszak idején, Schwarz Endre az egyik budapesti háziipari kft. bérelszámolója volt. Azokban az években ideológiailag mindenkinek makulátlanok kellett lennie, még egy egyszerű bérelszámoló is. Jaj volt annak, aki „feudális csökevényként”, vagy az akkori szóhasználat szerint „elhajlóként” került a káderyilvántartásba. Ha a hivatalos pártszervek megtudták volna, hogy pl. ez a Schwarz annyira elhajló, hogy nagyünnepeken templomba, még hozzá a Kazinczy-templomba jár, és jom kippurkor egész nap böjtöl, akkor bizony ki lett volna annak téve, hogy megtöltik neki, hogy „belépjen” a kommunizmusba.

A legtöbb ember azt állítja, könnyen böjtöl, hogy neki meg se kottyan egy akár egész napos böjt. De ne higgyük el, különösen ha ezt egy zsidó állítja, és a jom kippuri böjtjére gondol, mert ez a böjt még a leghíresebb ázsiai fakir böjtölőnek is egy nagyon nagy kihívás. Iszonyatosan hosszú, hiszen hivatalosan is 25 órán keresztül tart, és ezenkívül egy udvarias, jól nevelt zsidó az imádkozás befejeződése után elbúcsúzik valamennyi imatársától, és mindenkinek jó étvágyat kíván az esti vacsorájához, és végül, ami a legdöntőbb, még haza is kell érnie, aminek az ideje attól függ, hol is lakik az ember, milyen távolságra a – mi esetünkben a Kazinczy utcai – templomtól. És hát, hólile, még útközben is történhet valami az emberrel. De nem akarom az ördögöt a falra festeni, mert a végén még tényleg történik valami.

Schwarz bácsi is azok közé tartozott, akitől ha megkérdezték, hogyan is böjtöl, mindig azt felelte, remekül, pedig valójában a legrosszabbul böjtölők kasztjához tartozott. A nap folyamán a templomülések előtt sétálgató önkéntes marketingszakemberek hiába ajánlgatták a legkülönfélébb és legmodernebb étvágycsökkentő szagos porokat! Akár marokszámra is megragadhatta ezeket a porokat, nyomkodhatta orrába, dörzsölhette orrcimpái előtt vagy telehinthette vele egész arcát, étvágya, az nem csökkent. Sőt – most megsűgök valami diszkrét dolgot –, a mi Schwarzunknak böjt közben általában olyan hangosan korgott a gyomra, hogy ezzel kifejezetten pánikot keltett templomi környezetében. Azonnal mindenki az órájára pillantott, és magában motyogta: még 6 óra van hátra, még 5... még 4...

Endre bácsi a Lövölde tér közelében lakott, elég messze a Kazinczy-templomtól. Ezen a bizonyos 1952-es jom kippuri napon estefelé, a böjt végén, elindult nagy sötét kalapjában a Dob utcán végig, a Nagykörút irányában, hogy aztán majd egy kettős áchrem kanyarral beforduljon a Király utcába. Úgy szedte a lábait, mintha valaki elől menekülne. Szinte futott, hogy minél hamarabb hazaérjen, és teletömködjé bendőjét. Vitte magával jól megtömött szatyrát. Egy ortodoxnak jom kippur végén hazafelé tartva ilyenkor ám nagyon sok minden van a szatyrában, többféle imakönyv, tálesz, kitli, vásonlepedőcske, amit bizonyos imánál leterít a földre és amire rátérdepel stb.

Alig ért a Nagykörút és a Király utca kereszteződéséig, egy kedves, öblös hang szólította meg:

– Szabadság, Schwarz elvtárs... Miért siet annyira, és miket cipel magával? – A szövetkezet káderese volt, Balogh Zoltán. – Persze, ahogy ismerem magát, biztos valami propagandaanyagot – kacstintott egy jó nagyot, természetesen a bal szemével.

Főhősünk csak dadogott... miközben helyeslően bólogatott.

– Hát bizony, valóban... bizonyos tekintetben propagandaanyag, az igazából... hazafelé sietek...
– Nem is láttam ma bent magát.

– Ma nagyon rosszul éreztem magamat, orvosnál is voltam, de szerencsére csak egy könnyű kis gyomor-, helyesebben hasi probléma. (Így is lehet nevezni a böjtöléssel kapcsolatban fellépő éhséget.)

Nem volt ideje tovább magyarázgatni, mert a káderes hirtelen témát váltott:

– Elvtárs, ugorjunk be ide, a Halló büfébe – a káderes ápolni akarta a jó elvtársi kapcsolatot a dolgozókkal –, meghívom magát egy jó kis hurkára. De még kiegészítette:

– Véres hurkára. Tudom, azt maga nagyon szereti.

Most erre mit mondjon? Hogy az ő fogalomrendszere szerint a véres hurka a legtréflibb ennivaló, amit évezredek folyamán az emberiség feltalált? Gondolatvilágában a tréflik fokozatai valahogy így követhettek egymás után: alapfok = disznóhús, ez a tréfli, középfok = hurka (tréflibb), felsőfok = véres hurka (legtréflibb). Közben egyre jobban elkezdett korgogni a gyomra, mert bár a véres hurka iszonyatosan tréfli, de azért mégiscsak valamiféle étel elnevezése, amely szó hallatán a sejtök, úgy lát-szik, megérik, változás a küszöbön, itt a forradalom ideje, morognak, korgognak, dorombolnak, és mivel biztosak a forradalom győzelmében, már előre elkezdene ördömtáncot lejteni.

Valamit azért illet válaszolni.

– Arról szó sem lehet. Már így is, úgy is nagyon későre jár az idő... Balogh elvtárs valószínűleg sejtü, miről is van szó – húzta az időt, hátha eszébe jut valami megoldás. Hirtelen eszébe is jutott.

– Elvtárs, muszáj elmennem. Holnap reggel én vagyok felelős a Szabad Nép Tízpercért. Az elvtárs pontosan tudja, mi van a szatyromban. Sok-sok broszúra, ideológiai alapanyagok meg ilyesmi, és megmondom őszintén, még nem készültem fel eléggé, még feltétlenül finomítani kell a tudásomat.

– Látja, ez már döntő érv. Mindennél fontosabb. Elismerem, még a hurkánál is – nevetett egy jó nagyot szellemességén a káderes. – Hát miért nem mondta a legelején, hogy egész nap csak a holnapi Szabad Nép Tízpercre készült, és hogy még mindig szüksége van egy kis csiszolásra? Dehogy tartottam volna fel ilyen sokáig! Ejnye-ejnye, Schwarz elvtárs. Mindig csak az igazat kell mondani.

Főhősünk ekkor pánikgyorsassággal elviharzott a helyszínről. Úgy ott hagyta a káderest, ahogy káderest még sohasem hagytak ott.

Ungár Richárd

Gázszerelés

- Gázberendezések, gázvezeték új szerelés hatósági engedéllyel
 - Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89.§ [6])
 - Vízórszerelés
 - Fűtőszerszerelés, fürdőszoba-felújítás
- FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.
Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelevélhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)
Tel./fax: (1) 331-5743
E-mail: frank1063@t-online.hu
Munkadíjból 5% kedvezmény!

BELVÁROSI EGÉSZSÉGKÖZPONT

INGYENES MÉRÉSEK!

- hallásvizsgálat
- vérnyomás mérés
- vércukorszint mérés

Információ, bejelentkezés:
1132. Budapest, Visegrádi u. 15.

236-07-55

- Fül - Orr - Gége, Hallásvizsgálat (analóg, digitális, fülben és fül mögött viselt hallókészülékek és tartozékok nagy választéka és szervizelése)
- Fülzúgás terápia
- Pszichológia
- Belgógyógyászat, pszichoszomatika
- Gasztroenterológia (diétás szaktanácsadás, IBS, reflux...)
- EKG vizsgálat, UH diagnosztika
- Nőgyógyászat, terhes gondozás
- Érendszeri betegségek vizsgálata (érszűkület, visszér...)
- Gyógyászati segédeszközök és egészségmegőrző termékek